

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ Α. ΡΑΛΛΗΣ & Σ^{ΙΑ}

Ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης τῶν γραμμάτων

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Ἐπὶ τῆς λογοτεχνικῆς ὕλης

Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ—Σ. ΚΑΜΗΛΛΕΡΗΣ

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 10-11

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1925

ΣΤ. ΔΑΦΝΗΣ
ΠΑΝΟΣ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
Β. ΚΟΡΩΛΕΓΚΟ
ΣΠ. ΚΑΜΗΛΛΕΡΗΣ
ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΚΕΝΙΕΦ
Κ. ΦΩΤΑΚΗΣ
Β. ΦΕΡΕΡΗΣ
ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ
ΣΤ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΑΘΗΝΑ.,
ΓΡΑΦΕΙΑ 6-ΟΔΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ-6

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΧ 4

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΕΤΟΣ Β'. ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 10-11

ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1925

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΨΥΧΗ

ΔΡΑΜΑ ΜΟΝΟΠΡΑΧΤΟ

(Σύμφωνα με τὸ Νόμο τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, ἀπαγορεύεται ἡ παράστασις τοῦ ἔργου χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ συγγραφέα).

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

Ἡ ΚΑ ΟΛΓΑ.

Ἡ ΣΤΕΛΛΑ κόρη τῆς.

Ὁ κ. ΓΕΡΑΚΑΣ «οἰκογενειακὸς φίλος».

ΜΙΑ ΚΑΜΑΡΙΕΡΑ

(Ἡ Σκηνὴ στὴν Ἀθήνα—Ἐποχὴ σύγχρονη)

Ἡ σκηνὴ στὸ πλούσιο σαλονάκι τῆς κυρίας Ὑλγας, ἀμέσως μετὰ τὸ πρόγευμα. Τὸ φῶς θαμπό. Ἐπιπλα μικροκαμωμένα, κομψά, χροσωμένα, στρωμένα με ἀργυροῦφαντη γαλάζια στόφα. Ἐπιπλα ἀναπαντικά, εὐκολοσύνητριφτα, λίγο παλὰ βέβαια, μὰ καλὰ διατηρημένα.

Ἡ Κα Ὑλγα, στὰ σαρανταπέντε τῆς, ἰδύνατη, μιγόν, μυρωμένη, πουντροαρισμένη ἀκόμη καὶ στὰ χέρια, εἶναι ντυμένη—ἢ καλλίτερα τυλιγμένη—σὲ μὲν μεταξωτό, μετὰ τὴν ἄκρη τῶν μαρικιῶν καὶ τὴν τραχηλιά ἀπὸ λευκὴ μονοσελίνα. Κάλτσες καὶ σκαρπίνια μαῦρα, μυτερά, με ἀσημένιες ἀγκράφες. Μιά σκυλίτσα, ράτσας μὲν, μετὰ τὴν ἔξυπνη μουρίτσα τῆς, εἶναι στὰ γόνατά τῆς. Κοντὰ τῆς ἕνα μπουκαλάκι με ἀλθέρα. Ὅταν ἡ Κα Ὑλγα γελᾷ φαίνεται τριάντα χρονῶν. Τώρα ὁμως δὲ γελᾷ.]

[Στέλλα. Εἴκοσι χρονῶν. Ψηλὴ σὰν τὸν πατέρα τῆς. Φόρεμα ταγιέρ σταχτί, με ζώνη καὶ δυὸ τσέπες στὴ ζακέττα. Μποτίνια σταχτόμαυρα, τῆς ἰ-

πασίας. Ἡ Στέλλα ἐγύρισε τὴν ὥρα τοῦ προγεύματος καὶ ἔμεινε μὲ τὸ καπέλλο στὸ κεφάλι, ἓνα καπέλλο ἀπὸ μαῦρο βελούδο, κατεβασμένο πολὺ στὰ μάτια, μὲ τοὺς γόρους πεσμένους στ' αὐτιά. Ὁ πατέρας της, ἐδῶ καὶ λίγη ὥρα, βγήκε ἀπὸ τὸ σαλονάκι θυμωμένος].

ΟΛΓΑ.—Τὸ βλέπεις, Στέλλα, σὲ ποιὰ κατάσταση ἔφερες τὸν πατέρα σου ;
ΣΤΕΛΛΑ (Ὁρθία, μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες, ψυχρῆ).—Τὶ θέλεις νὰ τοῦ κάνω ; Ἐγὼ δὲν ἐμίλησα κἄν.

ὉΛΓΑ.—Δὲ μίλησες ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Εἶπα «ὄχι» ; Οὔτε λέξη πὺ πολὺ.

ὉΛΓΑ.—Μὰ γιατί ὄχι ; Πές τοῦλάχιστον τοὺς λόγους. Μήπως δὲν εἶναι καλὸς νέος, ὁμορφος, πλούσιος, μήπως δὲ σ' ἀγαπᾷ σὰν τρελλός ; μήπως δὲν εἶναι ἀπὸ ἐντιμὴ οἰκογένεια ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἄ, ὅσο γιὰ τὸ τελευταῖο ..

ὉΛΓΑ.—Τί ; Οἱ Γαλέρηδες δὲν εἶναι τίμιοι ἄνθρωποι ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Δὲ συνεννοούμεθα, ὅπως πάντα.. Εἶναι πολὺ τίμιοι μάλιστα

ὉΛΓΑ.—Πολὺ τίμιοι ; Τὶ θέλεις νὰ πῆς ; Σοῦ φαινεται πληχτικοί, ἀντιπαθητικοί, τοῦ παλιοῦ καιροῦ ἴσως ; Αὐτὸ θέλεις νὰ πῆς ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Πληχτικοί ; Αὐτὸ δὲ μπορῶ νὰ τὸ ξέρω. Μήπως τοὺς εἶδα, περισσότερες ἀπὸ δυὸ φορές στὴ ζωὴ μου... Τέλος πάντων, ἐκεῖνο ποῦ σ' ἐνδιαφέρει ἐσένα εἶναι τοῦτο : Ἄν δέχομαι τὸν Πέτρο γιὰ ἄντρα μου ἢ ὄχι. Λοιπὸν δὲν τὸν δέχομαι, οὔτε θὰ πῶ ποτὲ τὸ ναί. Αὐτὸ νομίζω εἶναι ἀρκετό.

ΟΛΓΑ.—Ὅχι, δὲν εἶναι ἀρκετό. Ἐν πρώτοις, δὲ θὰ φανῆ ἀρκετὸ στὸν Πέτρο, αὔριο ποῦ ὁ πατέρας σου εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τοῦ δώσῃ μίαν ἀπάντηση. Ἐπειτα, δὲν εἶναι ικανοποιητικὴ ἐξήγηση σὲ μᾶς, ποὺ θὰ γινόμεσθε εὐτυχημένοι μὲ αὐτὸν τὸν γάμο καὶ ποῦ εἴμαστε βέβαιοι πὺς δὲ θὰ παρουσιασθῇ εὐκόλα μὴ καλὴ τύχη σὰν αὐτή.

ΣΤΕΛΛΑ.—Τόσο τὸ χειρότερο γιὰ μένα... Καὶ τώρα μπορῶ νὰ πηγαίνω ;

ΟΛΓΑ.—Σκέψου καλά, Στέλλα ! Ἔχεις πολὺ ἐγωϊσμό. Μᾶς πικραίνεις πολὺ καὶ ξέρεις τὴν κατάστασή μου. Τὴν περασμένη νύχτα εἶχα τοὺς παλμούς μου καὶ δὲν ἔκλεισα μάτι ὡς στὶς ἐφτά... Θὰ ἔφτανε νὰ μὲ κοιτάξῃς στὸ πρόσωπο, γιὰ νὰ δῆς πόσο ἄσχημα εἶμαι... Ἄχ, πολὺ ἄσχημα, Θεέ μου. Ὑποφέρω !..

ΣΤΕΛΛΑ (στεναχωρημένη χωρὶς νὰ τὴν κοιτάξῃ).—Μὰ ὄχι, βεβαιώσου. Τὸ χρῶμα σου εἶναι καλὸ. Εἶχα πολὺν καιρὸ νὰ σὲ ἰδῶ μὲ τόσο ζωηρὸ χρῶμα. Εἶσαι εὐχαριστημένη τώρα ;... Καὶ ἔπειτα, παρακαλῶ... Πιστεύεις μετὰ σοβαρότητος ὅτι ἂν ἔπερνα τὸν Πέτρο, δὲ θὰ ὑπέφερες πιά ἀπὸ τοὺς παλμούς σου ;

ΟΛΓΑ (Διορθώνοντας τὸ φιογκάκι τῆς σκυλλίτσας της).—Πῶς μοῦ μιλάς ἔτσι ; Ἄν τολμοῦσε καμμιά φίλη μου νὰ μοῦ μιλήσῃ ἔτσι, θὰ τῆς ἔδειχνα τὴν πόρτα.

ΣΤΕΛΛΑ.—Πολὺ καλά. Παρντόν.

ΟΛΓΑ.—Ἐτσι σε θέλω... Τώρα μάλιστα... Ἐλα κοντά μου... Κάθησε.

ΣΤΕΛΛΑ.—Μὰ τὸ ξέρεις. Σ' αὐτὲς τὶς καρεκλίτσες σου δὲ μπόρεσα ποτὲ νὰ καθήσω καλά.

ΟΛΓΑ.—Ἄχ, πῶς γινήκατε τώρα ἐσεῖς τὰ κορίτσια—σὰν ἄντρες. Θᾶ-θελες ἴσως νὰ διατάξω νὰ φέρουν μιά σαιζ-λόγκ γιὰ νᾶχω τὴν εὐχαρίστηση νὰ βλέπω τὴν κόρη μου καθισμένη στὸ σαλονάκι μου ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Εὐχαρίστηση... ὄχι πολὺ μεγάλη, καθὼς βλέπεις.

ΟΛΓΑ.—Γιὰ σένα ἢ γιὰ μένα ;

ΣΤΕΛΛΑ (Γίνεται πὺ ψυχρῆ. Ἀρχίζει νὰ μιλῇ σὶὸν πληθυντικό).—Νὰ σᾶς ἀπαντήσω μὲ εἰλικρίνεια, μαμᾶ ; Καὶ γιὰ τὶς δυὸ !

ΟΛΓΑ.—Καλὲ αὐτὸ εἶναι πρωτόκουστο ! Ὅποιος σ' ἀκούσῃ νὰ μιλάς ἔτσι, θὰ νομίσῃ πὺς ἐμεῖς σὲ βασανίζουμε, σοῦ ἀντιλέγουμε σὲ ὅλα, δὲ σ' ἀφήνουμε ν' ἀναπνεύσῃς. Καλέ, πῶς φέρεσαι εἰςι στοὺς γονεῖς σου ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Θὰ κρατήσῃ πολὺ αὐτὴ ἢ συνομιλία ;

ΟΛΓΑ.— Πάρα πολὺ !

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἐγὼ ὅμως δὲ θέλω. Ἀφήστε με νὰ φύγω. Στὸν Πέτρο δόστε ὅποια ἀπάντηση θέλετε. Ἐπινοήσατε ὅ,τι ψέματα θέλετε γιὰ νὰ τοῦ κακοφανῆ λιγότερο. (Διορθώνει) : Δηλαδή, ὅτι... Πέστε του τὴν ἀλήθεια. Ἐξέρετε τὸ σύστημά μου : Νὰ λήθῃ κανεῖς τὴν ἀλήθεια εἶναι δυσάρεστο, μὰ ὅποσοδήποτε εἶναι ὁ καλλίτερος δρόμος. Πέστε του πῶς εἶπα καθαρὰ καὶ εἰςότερα ὄχι. Καί.. ὅτι δὲ θέλησα νὰ δώσω καμμιά ἐξήγηση.

ΟΛΓΑ.—Καμμιά ἐξήγηση ; Μὰ δὲ συλλογίζεσαι πῶς μπορεῖ νὰρθῇ νὰ ζητήσῃ τὴν αἰτία τῆς ἀρνήσεως ἀπὸ σένα τὴν ἴδια ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἄς ἔρθῃ. Μὴν ἀμφιβάλλετε πὺς οὔτε σ' αὐτὸν θὰ τὴν πῶ.

ΟΛΓΑ.—Δὲ θὰ τὴν πῆς ; Ὅστε ὑπάρχει κάποια αἰτία. Εἶναι φανερὸ πιά.

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἐτσι νομίζετε ;

ΟΛΓΑ.—Θέλεις νὰ μὲ τρελλάνης ; Ἄς ἰδοῦμε : Μήπως ἀγαπᾶς κανέναν ἄλλο ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἐγὼ ; Μακάρι ν' ἀγαποῦσα. Θὰ τόλεγα σὲ σᾶς, σὲ κείνον, σὲ ὅποιον θὰ ἤθελε νὰ χάσῃ τὴν ὥρα του ἀκούγοντάς με.

ΟΛΓΑ.—Τὶ κρῖμα ! Ἐνας τόσο ὁμορφος νέος καὶ νὰ μὴ σοῦ ἀρέσει.

ΣΤΕΛΛΑ.—Μὰ τί τώρα... Τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί... Δὲν ἀξίζει νὰ μιλοῦμε ἔτσι γι' αὐτόν...

ΟΛΓΑ.—Κι' ὅμως πίστεψέ με. Ἔτσι θὰ νομίζῃ αὐτός: Ὅτι δὲ σ' ἀρέσει. Οἱ ἐξωτευμένοι ἢ πολὺ εὐτυχεῖς θέλουν νὰ εἶναι, ἢ πολὺ δυστυχεῖς. Κι' ὅταν ἀκούσουν τὸ φοβερὸ ὄχι, παίρνουν ὡς αἰτία τῆς ἀρνήσεώς μας ἐκείνη πού τοὺς φέρνει περισσότερη θλίψη... Ἀκουσέ με: Ὅτι καὶ νὰ τοῦ ποῦμε τοῦ Πέτρου δὲ θὰ μπορέσουμε νὰ τοῦ βγάλουμε τὴν ἰδέα πὼς δὲν τὸν θέλεις γιατί ἀγαπᾷς κάποιον ἄλλον.

ΣΤΕΛΛΑ.—Ξέρει πὼς τέτοιο πρᾶγμα δὲ συμβαίνει.

ΟΛΓΑ.—Τοῦ τῶρες ἐσὺ;

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἐ, θᾶταν κάπως δύσκολο νὰ μποροῦσε νὰ τοῦ τὸ πῆ ἄλλος.

ΟΛΓΑ.—Μὰ!.. Σοῦ φανέρωσε λοιπὸν τὸν ἔρωτά του;

ΣΤΕΛΛΑ.—Καὶ ποιὸς σᾶς εἶπε ποτὲ ὄχι; Ὁ Πέτρος δὲν ἦτανε κανένας ἀνόητος νάρθη νὰ μὲ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν πατέρα χωρὶς νὰ μιλήσῃ πρῶτα μαζί μου.

ΟΛΓΑ.—Πότε σοῦ μίλησε;

ΣΤΕΛΛΑ.—Πολλὲς φορές, τοὺς τελευταίους μῆνες. Κι' ἐδῶ καὶ στὴν Κηφισιά...

ΟΛΓΑ.—Κι' ἐσὺ τὸν ἀφησες νὰ ἐλπίζῃ ὅτι...

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἐγὼ τοῦ εἶπα, ναί!

ΟΛΓΑ.—Καὶ δὲν ξέρει πὼς τώρα ἄλλαξες ἰδέα;

ΣΤΕΛΛΑ.—Δὲν τὸ ξέρει, γιατί δὲν τοῦ τὸ εἶπα... Ἐνα μῆνα τώρα τὸν ἀποφεύγω ὅσο καλλίτερα μπορῶ. Στὸ συρτάρι μιν ἔχω δέκα γράμματά του, κλειστὰ ἀκόμη... Θᾶπρεπε λοιπὸν νὰ τὸ καταλάβῃ. Ἄν δὲν τὸ κατάλαβε, τόσο τὸ χειρότερο γι' αὐτόν. Θὰ τὸ μάθῃ αὔριο ἀπὸ τὸ μπαμπᾶ.

ΟΛΓΑ.—Καὶ γιατί ἄλλαξες γνώμη;

ΣΤΕΛΛΑ.—Αὐτὸ εἶναι δικός μου λογαριασμός. Σᾶς εἶπα περισσότερα ἀπ' ὅσα εἶχα σκοπὸ νὰ σᾶς πῶ. Πιστεύω πὼς ἀρκεῖ. Ἀφήστε με τώρα νὰ πηγαίνω.

ΟΛΓΑ.—Μιὰ στιγμή: Μήπως ἀνακάλυψες ὅτι ὁ Πέτρος ἔχει... ἐρωμένη;

ΣΤΕΛΛΑ.—Οὔτε κατὰ φαντασίαν!

ΟΛΓΑ.—Ὅτι εἶναι... ἄρρωστος;... Δηλαδή πολὺ ἄρρωστος;... Ἀπὸ τὴν ὄψη του τοῦλάχιστον δὲ φαίνεται. Ἄλλὰ ποῦ ξέρει πάλι κανεὶς... Μποροῦμε νὰ μάθουμε...

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἀνοησίες. Παρντόν, ἀλλά... αὐτὴ εἶναι ἡ λέξη πού ταιριάζει

ΟΛΓΑ.—Ἀνοησίες, ναί. Ἡ ἀνόητη ὅμως εἶσαι σύ. Δὲ φέρνονται ἔτσι σ' ἕνα νέο ποῦ εἶναι τρελλὸς μαζί σου κι' ἐτοιμος νὰ σοῦ δώσῃ τ' ὄνομά του.

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἐὐχαριστῶ γιὰ τὴ συμβουλή.

ΟΛΓΑ.—Καλά, καλά. Τώρα ποῦ ξέρω πὼς εἶναι τὰ πράματα, θὰ μιλήσω ἐγὼ στὸν Πέτρο.

ΣΤΕΛΛΑ.—Ἐσεῖς;!

ΟΛΓΑ.—Ἐγὼ, μάλιστα! Θὰ τοῦ γράψω ἀμέσως νάρθη, θὰ τοῦ τὰ πῶ ὅλα καὶ θὰ τὸν ἀναγκάσω σὲ ὁμολογίες.

ΣΤΕΛΛΑ (Μὲ ἔξαψη).—Δὲ θὰ τὸ κάνετε αὐτό!

ΟΛΓΑ.—Καὶ ἀμέσως μάλιστα. (Σηκώνεται, ἀκουμπᾷ τὴ σκυλλίτσα στὰ μαξιλαράκια τοῦ καναπέ, πηγαίνει σ' ἕνα μικροῦτοικο γραφεῖο, ἀνοίγει ἕνα χαρτοφύλακα ἀπὸ μαροκινὸ καὶ εἰσιμάζεται νὰ γράψῃ). Καὶ ὅταν ἔρθῃ ὁ κ. Γέρακας, θὰ τὸν παρακαλέσω, μόλις πάῃ στὴ Λέσχη, νὰ δώσῃ ὁ ἴδιος τὸ γράμμα μου στὸν Πέτρο.

ΣΤΕΛΛΑ.—Καὶ τί μπαίνει στὴ μέση ὁ κ. Γέρακας; Μήπως τοῦ τὰ εἶπατε; (*Ἡ Ὀλγα γράφει καὶ δὲν ἀπαντᾷ).—Ἀπαντήστε μου! Εἶπατε στὸν κύριο Γέρακα πὼς μὲ ζήτησε ὁ Πέτρος;

ΟΛΓΑ.—Ἀφοῦ τὸ ἤξερε πρωτύτερ' ἀπὸ μένα;

ΣΤΕΛΛΑ.—Δὲ θὰ τοῦ τῶπε βέβαια ὁ μπαμπᾶς;

ΟΛΓΑ.—Δὲν ξέρω. (Κλίνει τὸ γράμμα).

ΣΤΕΛΛΑ.—(Τῆς τ' ἀρπάζει ἀπ' τὸ χέρι).—Ὁ κ. Γέρακας δὲν πρέπει ν' ἀναμιχθῇ σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση!

ΟΛΓΑ (δειλά).—Καὶ ποιὸς εἶπε πὼς θ' ἀναμιχθῇ; Θὰ πάῃ τὸ γράμμα. Τίποτ' ἄλλο.

ΣΤΕΛΛΑ.—Μὰ πότε λοιπὸν θ' ἀνοίξετε τὰ μάτια σας ἐσεῖς; Πότε;

ΟΛΓΑ (Κοκκινίζει ξαφνικά, ἀκουμπᾷ στὸ γραφεῖο, κοιτάζει τρομαγμένη τὴν κόρη της).—Τί λές; Τί λές;

ΣΤΕΛΛΑ (Τραβιέται ἕνα βῆμα πίσω καὶ κοιτάζει τὴ μητέρα της, δεσπόζοντας μὲ τὸ ἀμαζόνειό της ἀνάστημα).—Λέω πὼς ὁ κύριος Γέρακας... Λέω πὼς ὁ Γέρακά σας... Μὰ... θαρρῶ πὼς μὲ καταλάβατε.

ΟΛΓΑ (Μὲ τρεμάμενη φωνή, ἱκετευτικά).—Ὅχι, Στέλλα μου... σὲ βεβαιώνω... Δὲν καταλαβαίνω...

ΣΤΕΛΛΑ.—Καλέστε ἐδῶ τὸν Πέτρο καὶ ρωτήστε τον: θὰ δεχότανε ν' ἀναμιχθῇ ὁ Γέρακας στὴν ὑπόθεσή μας; Καὶ ρωτήστε τον ἀκόμη γιὰ ποῖο λόγο ἢ μητέρα του ἀπέφυγε ὡς τώρα νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ; Τὴν παρακάλεσε ὁ Πέτρος, μὲ δάκρυα σχεδόν, νάρθη σίτι μας, ἔστω καὶ γιὰ μιὰ φορά...! Ρωτήστε τον γιατί τόσοις μῆνες τώρα ὁ ἀδερφός του ὁ ταγματάρχης κι' ὁ ἄλλος, ὁ ὑποπλοίαρχος ἐναντιώνονται στὸ γάμο αὐτό; Ἄν σᾶς ἀπαντήσῃ, θα μάθετε πὼς ὑπάρχει μιὰ αἰτία πού μὲ ἀναγκάζει ν' ἀρνιέμαι, μιὰ μόνη αἰτία, προσέξτε! Καὶ τὴν αἰτία αὐτὴ δὲ μποροῦσα νὰ τὴν πῶ στὸν πατέρα μου, οὔτε σὲ σᾶς θᾶπρεπε νὰ τὴν πῶ... Σὲ σᾶς μάλιστα πού... ἔ, τὴν ξέρετε δὰ καλλίτερ' ἀπὸ μένα.

ΟΛΓΑ.—Στέλλα! Στέλλα! Τις πιστεύεις λοιπόν και σὺ αὐτὲς τίς κακοήθειες;

ΣΤΕΛΛΑ.—Κακοήθειες; Ἄν τις πιστεύω; Μὰ ἐγὼ βλέπω! βλέπω! Εἶμαι εἴκοσι χρονῶ κι' αὐτὲς τίς... αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ βλέπω ἐδῶ και πέντε, δέκα, δεκαπέντε χρόνια. Μεγάλωσα βλέποντάς τα. Μὲ μάθατε νὰ μὴν προσέχω, νὰ εὐχαριστῶ τὸν κ. Γέρακα γιὰ τὰ δῶρα του, νὰ τοῦ δίνω τὸ χέρι κάθε μέρα, νὰ γελῶ μὲ τὰ σαχλά ἄστεϊα του, νὰ ἐπιδοκιμάζω τὰ γούστα του, τίς κρίσεις του, τίς ἰδέες του. Κι' ἐγέλασα, ἐθαύμασα, καὶ τὸ χειρότερο, ἐσῆκωνα τοὺς ὤμους μὲ ἀδιαφορία γιὰ ὅσα ὁ κόσμος ἔλεγε γιὰ σᾶς και γι' αὐτόν. Καὶ ὅμως... και ὅμως ἔβλεπα! Γιατί, ὅπως ξέρετε, ἐμεῖς οἱ γυναῖκες γεννιόμαστε μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά. Μοῦ ἔφτανε ἓνα χαμόγελο, μιὰ λέξη, μιὰ χειρονομία, νὰ καταλάβω τι εἶδους ἄνθρωπος ἦταν αὐτός, τι ζητοῦσε ἐδῶ μέσα κάθε μέρα, γιὰ ποῦ σκοπὸ μᾶς παρακολουθοῦσε στὴν Κηφισιά, στὸ Λουτράκι, κι' ὅταν πήγαμε στὴν Εὐρώπη βρέθηκε μπροστὰ μας στὸ Παρίσι, στὴ Ρώμη, στὴ Ριβιέρα, σᾶς ἐπερίμενε στὰ ξενοδοχεῖα τοῦ ὕπνου, ἔπαιρνε θέση πλάγι σας, στὸ τραπέζι, εἶχε γίνει ἡ σκιά σας!... Ἄν τὰ πιστεύω, ἂν τὰ πιστεύω!... Μὰ ὅλη ἡ Ἀθήνα τὸ ξέρει. Σεῖς μόνο δε θέλετε νὰ πιστέψετε ὅτι τὸ ξέρει ὅλος ὁ κόσμος, ὁ δικὸς μας κόσμος και κλείνετε τὰ μάτια γιὰ νὰ ἐξακολουθήσετε νὰ εἰσθε εὐτυχισμένη και νὰ τὸν ἔχετε κοντὰ σας!...

ΟΛΓΑ [*Σωριάζεται σὲ μιὰ πολυθρόνα*].—Θεέ μου!...Θεέ μου!... Μὰ εἶναι ψέματα... εἶναι συκοφαντίες... Στὸ δοκάζομαι, Στέλλα... Φαντάζεσαι σὺ πῶς...

ΣΤΕΛΛΑ.—Δὲ φαντάζομαι τίποτε. Ξέρω!...Σωπάτε! Μὴ μ' ἀναγκάζετε νὰ πῶ ὅ,τι ἔχω ἰδεῖ!... Ναί, ἐγὼ ἡ ἴδια, μὲ τοῦτα τὰ μάτια! Γιατί σᾶς παραφύλαξα ἐγὼ, γιατί, ναί, ἔκανα τὸν κατάσκοπο. Δικαίωμα μου ἦτανε, νομίζω, μιὰ φορὰ πὸν ἔξ αἰτίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἤμουν ὑποχρεωμένη νὰ θυσιάσω τὴν εὐτυχία μου, τὸν ἔρωτά μου...Γιατί τὸν ἀγαπῶ τὸν Πέτρο ἐγὼ, και θὰ τὸν ἔπαιρνα, ἀκόμη και νὰ μὴ τότε θέλατε σεῖς. Ἄλλ' ἀπὸ οἶκτο, ὄχι! Δὲ θέλω νὰ παντρευτῶ ἀπὸ οἶκτο. Ἐγὼ ἤθελα νὰ μπῶ στὸ σπίτι τοῦ Πέτρου μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, ἐλεύθερη, σεβαστή, και ὄχι νὰ μὲ ὑποψιάζωνται, ὄχι μὲ τὸν ὄρο νὰ μὴ σᾶς ξαναἰδῶ πιά! Γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ ὄρος πὸν μοῦ ἔβαλαν

ΟΛΓΑ.—Ποιός;

ΣΤΕΛΛΑ.—Οἱ γονεῖς του. Προσέξατε ὅμως. Δὲ μοῦ τὸ εἶπαν αὐτοί, οὔτε ὁ Πέτρος μοῦ τὸ εἶπε, ἔτσι, μὲ αὐτὰ τὰ λόγια. Μοῦ ἔδωσαν ὅμως νὰ τὸ καταλάβω...«Ὁ χαρακτήρας σας»... «αἱ ἀντιλήψεις σας»...«μερικὲς κοινωνικὲς σχέσεις σας»... Λέξεις ἀόριστες, πὸν φαινόντουσαν ὑπαινιγμοί, μὰ δὲν ἦταν. Ἦτανε σὰν κοπλιμέντα, οἶκτος γιὰ τὴ θέση μου. Μὰ ἐγὼ καταλάβαινα τὰ

μασημένα τους λόγια, πὸν μὲ χτυποῦσαν κατακέφαλα, σὰ λιθάρια. Νά, γι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν τὸν παίρνω! Γι' αὐτὸ δὲν ἤθελα νὰ σᾶς τὰ πῶ ὅλα. Θὰ δεχόμεν νὰ μὴ σᾶς ξαναἰδῶ, ναί, νὰ μὴ σᾶς ξαναἰδῶ πιά... Μὴν κλαῖτε. Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄντρας νὰ συγκινηθῶ. Μὴν κλαῖτε σᾶς λέω! Θὰ δεχόμεν νὰ μὴ σᾶς ἰδῶ πιά. Μὰ ὅταν ἐκατάλαβα ὅτι μοῦ τὸ ζητοῦσαν γιατί φοβόντουσαν τὸ κακὸ παράδειγμα, ναί, βέβαια, τ' ἀποτελέσματα πὸν θὰ μπορούσε νὰ ἔχη σὲ μένα, ἡ συντροφιά τῆς μητέρας μου, σὲ μένα, σὲ μιὰ νόνυφη, ἔ, τότε ἀναστατώθηκε ἡ ψυχὴ μου. Φωτιὰ λαμπάδισε μέσα μου! Ἄ, ἐγὼ εἶμαι κείνη πὸν εἶμαι! Τὴν ψυχὴ μου δὲν τὴν ἐπλάσατε σεῖς, δὲ μοῦ τὴν ἐδώσατε σεῖς οἱ ἄλλοι. Ἐγὼ τὴν ἐπλάσα τὴν ψυχὴ μου, και εἶναι ἀλλοιώτικη, και δὲν ἐπιτρέπω σὲ κανέναν πολὺ πιότερο στὸν ἄντρα μου, νὰ τὴν ὑποψιασθῇ, νὰ φοβηθῇ γι' αὐτὴ, νὰ τὴν κλειδώση στὴ φυλακὴ ἀπὸ φόβο! (*Φέρνει τὸ χέρι στὰ μάτια ἔπειτα σκίζει τὸ γράμμα πὸν ἔγραψε ἡ μητέρα της, βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη της τὰ γάντια και ἀρχίζει νὰ τὰ φορῇ. Μοιάζει σὰν περαστικὴ ἀπὸ τὸ σαλόνι ἐκεῖνο, σὰ νὰ ἔκανε μιὰ τυπικὴ βιζιτα και τὴν φεύγει*).— Αὐτὴ λοιπὸν ἦταν ἡ ἀληθινὴ αἰτία. Καὶ τώρα πὸν τὴν ξέρετε, εἶναι περιττὸ νὰ ἐξακολουθήσουμε τὴ συνομιλία. Τποτε δὲ μπορεῖ νὰ μοῦ ἀλλάξη τὴν ἀπόφαση. Καὶ μάλιστα οὔτε θέλω σεῖς, ἡ ζωὴ σας, οἱ συνήθειές σας ν' ἀλλάξουν καθόλου. Δὲ διατυπώνω καμμιά ἀπαίτηση... Καμμιά!...

(*Διακοπὴ. Ἐσπώτερη τώρα ἡ Στέλλα, σχεδὸν γλυκεῖα, ἀκουμπᾷ τὸ χέρι της στὸν ὄμο τῆς μητέρας της πὸν εἶναι σωριασμένη στὸ διβάνι και μὲ τὸ πρόσωπο κρυμμένο σὲς παλάμες ἀναταράζεται συγκορη ἀπὸ πικροὺς λυγμούς*):

ΣΤΕΛΛΑ.— Νὰ μοῦ ὑποσχεθῆτε μάλιστα και κάτι: Πῶς δὲν θὰ πῆτε οὔτε... οὔτε σὲ κείνον τίποτα. Σύμφωνα, δὲν εἶν' ἔτσι; Εἴμαστε σύμφωνα και σ' αὐτό;...

ΟΛΓΑ (*Ἀνασηκώνεται, σφίγγει μὲ τὸ μαντῆλι τὰ μάτια γιὰ νὰ μὴν ἰδῇ τὴν κόρη της. Μὲ ἀδύνατη φωνή*).— Μὰ εἶναι συκοφαντία...

ΣΤΕΛΛΑ.— Καλὰ... Ἔστω... Εἶναι συκοφαντία. Ὀνόμασέ τὴν ὅπως θέλεις. Ἄλλ' ἂς μὴ γίνεται πιά λόγος, οὔτε μεταξύ μας, οὔτε μὲ ἄλλους.

ΟΛΓΑ.— Μὰ... δὲ θὰ μπορούσα τάχα... γιὰ σένα... γιὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς... νὰ πῶ σὲ κείνον... νὰ μὴ... μὲ βλέπη πιά, νά... μὴν ξανάρθῃ πιά ἐδῶ;...

ΣΤΕΛΛΑ.— Δὲ θὰ σὲ πιστεῦε κανεῖς. Εἶναι πολὺ ἀργά. Δὲν πρέπει νὰ τοῦ πῆς τίποτα, καταλαβαίνει; Τίποτα!

(*Χτύποι στὴν πόρτα*)

ΟΛΓΑ.— Ἄν εἶναι ὁ...

ΣΤΕΛΛΑ (*Χαμηλόφωνα, ἀποφασιστικά*).— Πρέπει νὰ τὸν δεχθῆς, ὅπως πάντα. Πρέπει!

ΟΛΓΑ.— Μὰ... δὲ μπορῶ... Αὐτὸ εἶναι μαρτύριο...

ΣΤΕΛΛΑ.— Τὶ νὰ γένη; Ἄν πρόκειται ἀπὸ δῶ κι' ἐμπρὸς νὰ σοῦ

είναι μαρτύριο, πάρτο κι' έτσι... Ζωή εἶν' αὐτή. (Προχωρεῖ στήν πόρτα).

— Ἐμπρός!

Η ΚΑΜΑΡΙΕΡΑ. — Ἦρθε ὁ κύριος Γέρακας καὶ θέλει νὰ ἰδῇ τὴν Κυρία.

ΟΛΓΑ. — Πές του πῶς.., εἶμαι ἀδιάθετη.

ΣΤΕΛΛΑ. — Μὰ ὄχι! (Πηγαίνει στήν εἴσοδο, τραβᾷ τὴν πορτιέρα ἡσυχῆ). — Καλημέρα, κύριε Γέρακα!... Μὰ ἔλατε λοιπόν! Τὶ κάνετε; Καλά;.. Ναί, ναί, ἔχετε δίκιο. Τρομερὸ κρύο σήμερα... παγωνιά! Δυστυχῶς ἐγὼ εἶμαι ὑποχρεωμένη νὰ βγῶ... Μὲ συγχωρεῖτε... Ὁρεβουάρ, μαμά!

ΑΥΛΑΙΑ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

ΜΑΤΙΑ ΒΑΣΙΛΕΜΕΝΑ...

Ματάκια μου γλυκά, βασιλεμένα,
Τὶ θᾶδινα γιὰ νὰ σᾶς ξανάδῶ!
Νᾶπαιρνα φίλημά Σας μόνον ἓνα,
Τὸν τελευταῖο δικὸ Σας ἀσπασμὸ.

Μὲς στὸ σκοτάδι ὁ πόνος μου ξαμώνει
Τὸ θεῖο, πὺν ἐχάθη, ἀποσπερίσο φῶς,
Κι' ἡ νύχτα, δίχως λάμψη, πῶς θαμπώνει
Τὰ μάτια, πὺν τ' ἀγρύπνησε ὁ καημὸς.

ὦ! μάτια, ὦ φῶς βασιλεμένης ὄρας,
Κοντά σας εἶμαι τ' ἄπλερο κλοδί
Μιᾶς δολερῆς φουρτουνιασμένης μπόρας,
Πὺν μάταια πάσχει ὀλόρθο νὰ σταθῇ.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Β. Γ. ΚΟΡΟΛΕΓΚΟ

ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΒΟΥΪΖΕΙ

(ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΣΙΚΟ)

Δίδος Κοραλίας Μακρῆ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Πολλὲς φορές σὰ γύριζε ἀπ' τὴ δουλειά του τᾶβαζε μαζί της :

— Φεῦγα! Δὲ μοῦ χρειάζεται γυναῖκα στὸ σπιτάκι μου! Χάσου! Γκρεμίσου! Δὲ χωνεύω τὸ χῶτο τὸ γυναικεῖο! Φέρνει κακό!

Ἔχ! ἔχ!...

Μὰ μὲ τὸν καιρὸ συνείθισε. Ἡ Ὁξάνα ἄσπριζε, σκούπιζε τὸ σπιτάκι, τὸ συγύριζε, τακτοποιοῦσε τὸ νοικοκυριό, ὅλα λάμπαν κι' ἀναγέλλιαζε ἡ καρδιά στὴ θέα τους. Ὁ Ρομάν εἶδε πῶς ἦταν ἡσυχὴ γυναῖκα κ' ὑπαταχτική καὶ μὲ τὸν καιρὸ συνείθισε. Κι' ὄχι μόνον αὐτό, παρὰ καὶ τὴν ἀγάπησε κίόλας, μὰ τὸ θεό! Ποιὸς τᾶλπιζε αὐτὸ ποτὲ ἀπ' τὸ Ρομάν!

Πέρασε κάμποσος καιρὸς, δὲν ξαίρω πόσος, καὶ μιὰ μέρα ἡ Ὁξάνα ἀρρώστησε. Δὲ μπόρεσε νὰ σηκωθεῖ καὶ βογγοῦσε σπαραχτικά. Πρὸς τὸ βράδυ χειροτέρευσε καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ σὰν ξύπνησα ἄκουσα μιὰ ψιλὴ φωνίτσα. Κατάλαβα πῶς γεννήθηκε μωρό. Καὶ δὲν ἀπατήθηκα.

Μὰ δὲν ἔζησε πολὺ στὸν κόσμον τὸ μωρό. Μιὰ μέρα μονάχα. Τὸ βράδυ τῆς ἴδιας μέρας σόπασε γιὰ πάντα. Ἡ Ὁξάνα ἐκλαιγε κι' ὁ Ρομάν εἶπε :

— Πάει τὸ μωρό, καὶ μιὰ πὺν πέθανε δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ φωνάξουμε τὸν παπᾶ. Τὸ θάβουμε κάτ' ἀπόνα ἔλατο.

Ἔτσι εἶπε ὁ Ρομάν καὶ δὲν τᾶπτε μονάχα παρὰ καὶ τᾶκανε : ἄνοιξε ἓνα μικρὸ λάκκο καὶ τᾶθιψε. Παραπέρα φαίνεται ἴσαμε τώρα ὁ παλῆς κορμὸς τοῦ ἔλατου, τᾶκτιψε ἀτὸ καιρὸ τᾶστροπελέκι... Εἶναι κείνο, πὺν στὴ ρίζα του ἔθαψε ὁ Ρομάν τὸ παιδάκι. Καὶ πὺν θὰ σοῦ πῶ, παιδάκιμ' ἴσαμε τώρα σὰ βασιλέψει ὁ ἥλιος καὶ βγεῖ ὁ ἀποσπερίτης, βλέπεις καὶ πετάει ἓνα πουλάκι κεῖ δὰ τριγύρω κι' ὅλο φωνάζει. Κ' εἶναι τόσο θλιβερὴ ἡ φωνοῦλα του, πὺν σφίγγεται ἀπ' τὸν πόνο! Εἶναι ἡ ἀβάφτιστη ψυχὴ πὺν ἀποζητάει τὸ σταυρό. Οἱ διαβασμένοι ἀνθρώποι, πὺν ξαίρουν πολλὰ ἀπ' τὰ βιβλία, λένε πῶς μπορεῖ δὲ ξαίρω πῶς, νὰν τῆς δοθεῖ τὸ βάφτισμα καὶ τότες θὰ ἡσυχάσει καὶ δὲ θὰ πετάει πιά.. Μὰ ἐμεῖς δῶ μέσα στὸ δάσος πὺν ζοῦμε τίποτα δὲν ξαίρουμε. Κεῖνη πετάει, μᾶς παοακαλαίει, μὰ μεῖς τῆς λέμε μονάχα : «φτωχὴ ψυχοῦλα, τίποτα δὲ μπορούμε νὰ σοῦ κάνουμε!» Καὶ κλαίει καὶ φεύγει κ' ὕστερα ξαναέρχεται πάλι. Ἔχ, παιδάκιμ, εἶναι γιὰ λύπη ἡ φτωχιά!

Σὰ γίνηκε καλὰ ἡ Ὁξάνα δὲν ξεκολλοῦσε ἀπὸ τὸ μνήμα. Ριχνόταν ἀπάνω καὶ θρηνοῦσε τόσο δυνατὰ πὺν σῶλο τὸ δάσος ἀντιλαλοῦσε. Μοιρολογοῦσε τὸ παιδί της μὰ ὁ Ρομάν δὲν λυπόταν τὸ παιδί, λυπόταν ὅμως τὴν Ὁξάνα. Καὶ πολλὲς φορὲς καθὼς γύριζε ἀπ' τὸ δάσος στεκόταν κοντὰ της καὶ τῆς ἔλεγε.

— Πάψε πιά, ἀνόητη! Μὴν εἶσαι κοντή! Καὶ σὰν ἀπόθανε ἓνα παιδί δὲ χάθηκε ὁ κόσμος. Ἄλλο στὸν τόπο! Κ' ἴσως νᾶναι καλύτερο! Γιατὶ κεῖνο μπορεῖ νὰ μὴν ἦταν καὶ δικό μου, κατὰ πῶς λείει ὁ κόσμος... Μὰ τοῦτο θὰ ξαίρω πὼς εἶναι δικό μου!...

Οὔ, καὶ θύμωνε πὺν λὲς ἡ Ὁξάνα, σὰν τῆς μίλαγε ἔτσι ὁ Ρομάν. Ἐπαβὲ τότε τὰ κλάμματα καὶ τᾶβαζε μὲ τὸν ἄντρα της. Μὰ ὁ Ρομάν δὲ θύμωνε μαζί της.

— Τὶ φωνάζεις! — τῆς ἔλεγε. — Δὲν εἶπα τίποτα κακό, εἶπα μονάχα κεῖνο πὺν λείει ὁ κόσμος. Καὶ γὼ δὲν τὸ ξαίρω γιατί πρωτίτερα δὲν ἦσαν δική μου καὶ δὲ ζοῦσες στὸ δάσος παρὰ ζοῦσες στὸν κόσμο ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Πὼς νὰ ξαίρω γὼ; Τώρα ὅμως πὺν ζεῖς στὸ δάσος, τώρα μάλιστα... Ἡ γριά Φεδόσια ὡστόσο, ἡ μαμμὴ σὰν πῆγα νὰν τὴν πάρω μοῦ λείει: «Κᾶτι γρήγορα, Ρομάν, τᾶ κατάφερες!» Καὶ γὼ τῆς ἀποκρίθηκα: πὼς θὲς νὰ ξαίρω ἂν εἶναι γρήγορα ἢ ὄχι;» Μὰ τὸ καλό, πὺν σοῦ θέλω πάψε τὸ κλάμματα καὶ τίς φωνὲς νὰ μὴ θυμώσω καὶ σὲ τσακίσω στὸ ξύλο.

Ἡ Ὁξάνα ἔλεγε, ἔλεγε καὶ στὸ τέλος σόπαινε, γιατί ἅμα ἔνωθε πὺν ὁ Ρομάν ἦταν θυμωμένος, φοβόταν πολὺ. Τὸν καλόπιανε, τὸν χάδευε, τὸν ἀγκάλιαζε, τὸν φιλοῦσε καὶ τὸν κοίταζε στὰ μάτια... Καὶ τοῦ Ρομάν ὁ θυμὸς περνοῦσε. Γιατί... βλέπεις, παιδάκιμ, πὼς νὰ σοῦ πῶ... Δὲ θὰ τὸ ξαίρεις, βέβαια, τοῦ λόγου σου, μὰ γὼ ὁ γέρος ἂν καὶ δὲν παντρεῖται μὰ εἶδα πελλὰ στὴ ζωὴ μου: τὸ φιλιὶ τῆς γυναῖκας εἶναι πολὺ γλυκό, καὶ τὸν πιὸ ἄγριον ἄντρα τὸν μαλακώνει. Ὡχ! Ὡχ!... Καὶ ξαίρω καλὰ τί εἶναι οἱ γυναῖκες! Κ' ἡ Ὁξάνα ἦταν ὀλοστρόγγυλη καὶ καλοδεμένη κοπέλλα, πὺν ὁμοιες δὲ βλέπω τώρα πιά. Τώρα πὺν λὲς, ὡς κ' οἱ γυναῖκες ἄλλαξαν, δὲν εἶναι σὰν τίς πρωτινές.

Μιά μέρα στὰ καλὰ καθούμενα, ἀκοῦμε τὴν τρομπέτα τοῦ κυνηγιοῦ: τρα - τρα - τα, τα - τα - τα - τα - τα - τὰ!... Γιομίζει τὸ δάσος ἀπ' τὴ μίαν ἄκρη ἴσαμε τὴν ἄλλη τὸν ζωηρό της ἀντίλαλο. Τότε ἡμουνά μικρὸ παιδάκι καὶ δὲν ἦξαιρα ἀπ' αὐτὰ. Βλέπω: τὰ πουλιὰ σηκώνονται ἀπ' τίς φωλιές τους πετοῦν ταραγμένα καὶ φωνάζουν, οἱ λαγοὶ μὲ ταῦτὰ κολλημένα στὴ ράχη τους τρέχουν!... Καὶ σκέφτομαι: νᾶναι τᾶχα κάποιον θηριὸ πρωτόφαντο πὺν φωνάζει τόσο ὁμορφα. Μὰ κεῖνο δὲν ἦταν θηριό, παρὰ ὁ ἄρχοντας ὁ ἴδιος. Περνοῖσε καβάλλα, πὺν λὲς κ' ἔπαιζε τὴν τρομπέτα. Τὸν

ἀκολουθοῦσαν οἱ κυνηγοὶ του μὲ τὰ σκυλιὰ καὶ πρῶτος - πρῶτος ὁ ἀκόλουθος ὁ Ὀπανὰς Σβίδκη. Φροῦσε ὁ Ὀπανὰς γαλάζιο κοντογοῦνι καὶ σκοῦφο μὲ σειρήνια χρυσὰ καὶ στὴν πλάτη εἶχε περασμένη τὴ μπαντουρά του. (1) Ὁ ἄρχοντας τὸν ἀγατοῦσε τὸν Ὀπανὰς γιατί ἔπαιζε καλὰ καὶ τραγουδοῦσε κ' ὁμορφα. Κ' ἦταν κ' ὁμορφο παλληκᾶρι ὁ Ὀπανὰς, πολὺ ὁμορφο! Ποῦ μποροῦσε ὁ ἄρχοντας νὰ παραγγεῖ μὲ δαῦτον! Ὁ ἄρχοντας, βλέπεις, ἦταν πιά φαλακρός, ἡ μύτη του ἦταν κόκκινη, καὶ τὰ μάτια του, μόλο ποῦταν γελαστὰ καὶ χαρούμενα, δὲν ἦταν ὡστόσο σὰν τοῦ Ὀπανὰς. Ἐγὼ ποῦμουνά μικρὸ παιδάκι τότες καὶ πᾶλι σὰ μὲ κοίταζε ὁ Ὀπανὰς, ἀναγάλλιαζε ἡ καρδιά μου, πὺν δὲν ἦμουνά γυναῖκα. Λέγαν πὺν οἱ γονιοὶ κ' οἱ παποῦδες τοῦ Ὀπανὰς ἦταν Κοζᾶκοι στὴν Οὐκραῖνα καὶ κεῖ ὁ κόσμος εἶναι ὅλος λεβεντόκορμος καὶ καλοφτιαγμένος καὶ ὅλα προκομμένος. Μὰ σκέψου καὶ μονάχος σου, παιδάκιμ: εἶναι τάχα τὸ ἴδιο σὰν πουλιὶ νὰ πετᾶς στοὺς κάμπους ζωζυμένος τὸ σπαθί, καὶ μὲ τὸ τσεκούρι νὰ κόβεις ξύλα;... Τὸ γέροκό μου μυαλό λείει πὺν δὲν εἶναι τὸ ἴδιο.

Ἐτρέξα ὄξω. Βλέπω ὁ ἄρχοντας σταμάτησε, σταματήσαν κ' οἱ ἀκόλουθοί του. Βγήκε κ' ὁ Ρομάν, τοῦ κράτησε τᾶλογο καὶ πήδησε κεῖνος στὴ γῆς Ὁ Ρομάν χαιρέτησε.

— Γειά σου, Ρομάν! — εἶπ' ὁ ἄρχοντας.

— Ἐ, — ἀποκρίθηκε ὁ Ρομάν — ὄσο γιὰ μένα, εὐχαριστῶ, καλὰ εἶμαι.. γιατί νὰ μὴν εἶμαι; Καὶ τοῦ λόγου σας πὺν περνᾶτε;

Δὲν ἦξευρε, βλέπεις, ὁ Ρομάν νὰ μιλήσει, ὅπως ἔπρεπε τοῦ ἄρχοντα. Γέλασε ὁ ἄρχοντας κ' ἡ ἀκολουθία του ξεκαρδίστηκε στὰ λόγι' αὐτὰ.

— Δόξα νᾶχει ὁ θεός, λοιπόν, πὺν εἶσαι καλὰ, — εἶπ' ὁ ἄρχοντας — κ' ἡ γυναῖκα σου ποῦ εἶναι;

— Ποῦ νᾶναι ἡ γυναῖκα ἄλλου παρὰ στὸ σπίτι μέσα;...

— Θὰ μποῦμε λοιπόν, στὸ σπίτι νᾶν τὴ δοῦμε. Καὶ σεις, παιδιὰ, ἀπλῶστε τὸ χαλί κ' ἐτοιμᾶστε κανένα μεζέ, νὰ εὐχηθοῦμε τὸ χρόνια πολλὰ στοὺς νεόπαντρους.

Μπήκαν, πὺν λὲς, στὸ σπίτι: ὁ ἄρχοντας, ὁ Ὀπανὰς, ὁ Ρομάν, ξεσκούφωτος, κ' ἀκόμα ὁ Μπογδάν — ὁ ἐπιστάτης τῶν σιλάβων, ὁ πιστὸς δούλος τοῦ ἄρχοντα. Νᾶ, τῶρι πιά, μὴδὲ τέτοιοι δούλοι δὲ βρίσκονται στὸν κόσμο. Ὁ Μπογδάν εἶταν γέρος αὐστηρὸς στοὺς δούλους καὶ μπρὸς στὸν ἄρχοντα σὰν καὶ κεῖνο τὸ σκυλί. Δὲν εἶχε κανέναν ἄλλον στὸν κόσμο ἐξὸν ἀπὸ τὸν ἄρχοντα. Λέγουν πὺν σὰν ἀπόθαναν οἱ γονιοὶ του, ὁ Μπογδάν γύριψε ἀπ' τὸν γέρο ἄρχοντα τὴν ἄδεια νὰ παντρευεῖ. Μὰ κεῖνος δὲν ἔστερεξε καὶ τὸν ἔβαλε κοντὰ στὸ γυιό του λέγοντας: ἐδῶ, λείει, εἶναι οἱ γονιοὶ σου κ' ἡ

1) Μπαντουρά—ἔγχροδο, πὺν μεταχειρίζονται συνήθως στὴν Οὐκραῖνα.

γυναίκα σου. Κι' ὁ Μπογδάν ἀνέθρεψε τὰρχοντόπουλο τῶμαθε νὰ καβαλλάει καὶ τὰ τραβᾶει τὸ ντουφέκι καὶ νὰ κυνηγᾶει. Καὶ σὰν γίνηκε ἄντρας τὰρχοντόπουλο, ὁ γέρω Μπογδάν τὸν ἀκολουθοῦσε πάντα σὰν τὸ σκυλί. Ὡχ, καί, ξαίρεις πῶς ὁ κόσμος τὸν καταριόταν τὸ Μπογδάν; Πόσα δάκρυα χύθηκαν ἐξ αἰτίας του;... Κι' ὅλο γιὰ τὸ χατήρι τοῦ ἄρχοντα ποὺ σένα λόγο του καὶ τὸν γονιό του ἀκόμα εἶταν πρόθυμος νὰ πετσοκόψει...

Πήγαν, τὸ λοιπόν, ποὺ λὲς στὸ σπίτι καὶ γώ, σὰν παιδί, ποὺ ἤμουν, ἔτρεξα πίσωθὲ τους, ἀπὸ περιέργεια Πῆρα τὸν ἄρχοντα ἀπὸ κοντά, πρώτη φορά, βλέπεις τὸν ἔβλεπα!...

Στεκόταν ὁ ἄρχοντας στὴ μέση τῆς κάμαρης, γελαστός κ' ἔστριβε τὸ μουστάκι του. Κι' ὁ Ρομάν παρακάτω τσαλάκωνε νευρικά στὰ χέρια τὸ σκουφοῦ του. Ὅσο γιὰ τὸν Ὀπανάς, ἀκουμπισμένος στὸν τοῖχο ἔμοιαζε σὰν καὶ κείνο τὸ μικρὸ δεινράκι, ποὺ τὰ χάνει στὴν κακοκαιριά. Ἡ ὄψη του εἶταν κατσουφιασμένη καὶ θλιβερή...

Κ' οἱ τρεῖς τους τὸ λοιπὸν στράφηκαν στὴν Ὁξάνα. Μονάχα ὁ γέρω — Μπογδάν ἔκατσε χάμω, κρέμασε τὸ κεφάλι καὶ σταύρωσε τὰ χέρια περιμένοντας τοῦ ἄρχοντα τὴν προσταγή. Ἡ Ὁξάνα ὡστόσο ὀρθή στὴ γωνία κοντὰ στὸ τζάκι, μὲ τὰ μάτια κατεβασμένα καὶ κατακόκκινη, ἴδια παπαρούνα, ἀπὸ κείνες ποὺ φαντάζουν ἀνάμεσα στὸ κριθάρι. Ὡχ' θὰ προαισθανόταν, φαίνεται, τὴ συμφορὰ ποὺ φτερούγιζε πάνωθὲ μας ἐξ αἰτίας της. Νὰ ξαίρεις, παιδάκιμ, καὶ νὰ μὲ θυμᾶσαι πάντα, ἔτσι νὰ μὴ δεῖς κακό, πὼς πάντα ἄμα τρεῖς ἄντροι μαρτιάζουν τὴν ἴδια γυναίκα, δὲ βγαίνει σὲ καλὸ ποτέ. Τὸ ξαίρω, γιατί τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.

— Λοιπόν, Ρομάν, — γέλασε ὁ ἄρχοντας — καλὴ γυναίκα δὲ σοῦ προξένεψα, ἔ;

— Ἐ, βέβαια, σὰ γυναίκα, λόγο δὲν ἔχει — ἀποκρίθηκε ὁ Ρομάν.

Ἀναταράχτηκε ὁ Ὀπανάς, γύρισε ἔρριξε μιὰ ματιά στὴν Ὁξάνα κ' εἶπε, σὰ νὰ μονολογοῦσε:

— Ναί, καλὴ κ' ἄξια ἢ Ὁξάνα. Μποροῦσε νὰ πέσει καὶ σὲ καλύτερα χέρια ἀπὸ σένανε τὸν χαμένο.

Ὁ Ρομάν τᾶκουσε ποὺ λὲς καὶ χωρὶς νὰ χάσει καιρό:

— Καὶ πῶς ἄρχοντα Ὀπανάς, σὰς φάνηκα χαμένος; Λέτε γρήγορα!

— Εἶσαι χαμένος, γιατί δὲ νιώθεις νὰ προφυλάξεις τὴν γυναίκα σου. Γι' αὐτό!....

Τέτοια λόγια ξεστῆμισε ὁ Ὀπανάς! Ὁ ἄρχοντας χτύπησε τὸ πόδι του, ὁ Μπογδάν κούνησε τὸ κεφάλι του στὸ ἄκουσμα τους κ' ὁ Ρομάν σκέφτηκε λίγο κ' ὕστερα γύρισε καὶ κοίταξε τὸν ἄρχοντα.

— Κι' ἀπὸ τί νὰν τὴν προφυλάξω; — ἀποκρίθηκε τοῦ Ὀπανάς, ἐνῶ

κοίταξε τὸν ἄρχοντα. — Δῶ χάμου, ἐξὸν ἀπ' τὰ θηρία, κανένας ἄλλος διάολος δὲ ζυγώνει, ἐξὸν ἂν καμμιά φορὰ περάσει ὁ σπλαχνικὸς ἄρχοντας. Τὶ προφύλαξη νὰν τις κάνω; Κοίτα καλά, Καζακόσπορε, μὴ μὲ βγάξεις ἀπ' τὴν ὑπομονή, γιατί γὼ δὲν ἀργῶ νὰ σ' ἀρπάξω ἀπ' τὸ λαιμό.

Καὶ χωρὶς ἄλλο θὰ πιανόνταν στὰ χέρια, ἂν δὲ χτύπαγε τὸ πόδι του ὁ ἄρχοντας. Σωπάσαν τότε κ' οἱ δυὸ.

— Σιγώτερα — εἶπε — τοῦ διαόλου γυιοί! Δὲν ἤραταμε δῶ χάμου γιὰ καυγά. Ἄς εὐχηθοῦμε χρόνια πολλὰ στοὺς νειόπαντροὺς καὶ τὸ βραδάκι ξεκινᾶμε γιὰ κυνήγι στὰ τέλματα. Μπρός!

Κατ' ἀπ' τὰ δέντρα οἱ κυνηγοὶ εἶχαν στρωμένο πιά τὸ τραπέζι. Ὁ ἄρχοντας τραβῆξε ἴσια κατὰ κει κ' ὁ Μπογδάν τὸν ἀκολουθῆσε, μὰ ὁ Ὀπανάς σταμάτησε στὴν αὐλὴ τὸ Ρομάν.

— Μὴν τὰ βάζεις μὲ μένα, ἀδερφέ μου — εἶπ' ὁ Κοζάκος. — Ἄκου τί θὰ σοῦ πεῖ ὁ Ὀπανάς. Εἶδες μὲ τὰ μάτια του, πῶς σύρθηκα στοῦ ἄρχοντα τὰ πόδια, πῶς φιλοῦσα τὰ παπούτσια του, γιὰ νὰ μοῦ δώσει γυναίκα τὴν Ὁξάνα. Μὰ, ὡστόσο ἐσένα τύλιξε ὁ παπᾶς. Ἦταν γραφτό, φαίνεται. Ἐ, ὁ Θεὸς μαζί σου! Δὲ σοῦ κρατάω κάκια γι' αὐτὸ γιατί δὲ φταῖς ἐσύ! Μὰ δὲ βασταίει ἡ καρδιά μου ν' ἀφήσω τὸν πανοῦργο ὀχτροὺ νὰ κοροϊδεύει ἄλλη μιὰ φορὰ καὶ σένα καὶ κείνον..... Ἐ! Ἐ! Κανένας δὲν ξαίρει τί κρύβω μέσα στὴν ψυχὴ μου.... Χίλιες φορὲς καλύτερα μὲ τὸ ντουφέκι μου νὰ τοὺς στρώσω καὶ τοὺς δυὸ στὴν κρύα γῆς....

Ὁ Ρομάν τὸν κοίταξε καλὰ—καλὰ κ' εἶπε :

— Μήπως σοῦστριψε, Κοζάκε;

Δὲν ἄκουσα τί ἀποκρίθηκε ὁ Ὀπανάς γιατί χαμήλωσε πολὺ τὴ φωνή του, μὸν ἄκουσα τοῦ Ρομάν τὰ λόγια ποὺ τᾶπε χτυπώντας του στὸν ὄμο;

— Ἄχ, Ὀπανάς, Ὀπανάς! Τέτοιοι ἄνθρωποι λοιπὸν ὑπάρχουν στὸν κόσμο κουτοὶ καὶ πονηροί! Καὶ γώ, ζώντας μέσα στὸ δάσος, δὲν ἤξευρα τίποτ' ἀπ' αὐτά. Μὰ τώρα..... Μὲ κακὸν διάλολο ἔμπλεξε ὁ κακοῦργος!....

— Πήγανε τώρα — τοῦλε ὁ Ὀπανάς — καὶ μὴν ἀποδείχνεσαι. Ἐχε τὸ νοῦ σου! Πρὸ πάντων φυλάξου ἀπ' τὸ Μπογδάν. Εἶσαι πολὺ ἄπλὸς ἄνθρωπος κ' αὐτὸ τὰρχοντικὸ σκυλί εἶναι παμπόνηρο. Πρόσεξε μὴν πῆς πολὺ βότκα ποὺ θὰ σὲ κεράσει ὁ ἄρχοντας κ' ἂν σὲ στείλει μὲ τοὺς κυνηγοὺς στὰ τέλματα κ' ὁ ἴδιος ἀπομείνει δῶ χάμου, ὀδήγησέ τους ἴσαμε τὴν γέρικη βαλανιδιά, δεῖξε τὸ δρόμο καὶ πὲς τους πῶς ἐσύ θὰ πᾶς ἀπ' ἄλλον συντομώτερο... Καὶ γύρισε γρήγορα πίσω.

— Καλὰ — εἶπ' ὁ Ρομάν — θὰ προετοιμασῶ γιὰ τὸ κυνήγι καὶ θὰ γιομίσω τὸ ντουφέκι μου ὄχι μὲ φιλά σκάγια τῶν πτυλιῶν παρὰ μὲ βόλια, ἀπὸ κείνα ποὺ βάζουμε γιὰ τίς ἀρκοῦδες.

Βγήκαν κι' αὐτοὶ ἀπ' τὸ σ.ί.τι. Ὁ ἄρχοντας πιά εἶταν στρωμένος στὸ χαλί καὶ δόστου, βάλθηκε νὰ κερνάει βότκα τὸ Ρομάν. Κ' ἦταν ὁμορφη καὶ πλουμιστὴ ἢ πλόσκα τ'ἄρχοντα καὶ τὸ ποτήρι μὰ ἀκόμα καλύτερη εἶταν ἢ βότκα του. Μὲ τὸ πρῶτο ποτηράκι ἀναγάλλιαζε ἢ καρδιά σου μὲ τὸ δεύτερο χοροπηδοῦσε ἢ καρδιά στὰ στήθια σου μέσα κι' ἄμα τύχαινε κανένας νᾶναι ἀσυνείθιστος, στὸ τρίτο κυλιόταν κατ' ἄτ' τὸ στρῶμα, ἂν δὲν πρόφταιναν. νᾶν τὸν πλαγιάσουν, ὅπως πρέπει.

Κ' ἦταν, πού λές, παμπόνηρος ὁ ἄρχοντας! Βάλθηκε νὰ μεθύσει τὸ Ρομάν μὰ δὲν ἤξαιρε πὼς τὸ Ρομάν δὲν τὸν ἔπιανε καμμιά βότκα. Πῆρε ἀπ' τ'ἄρχοντα τὰ χέρια ἓνα ποτήρι, δεύτερο, τρίτο καὶ μονάχα ἄναψαν πιότερο τὰ μάτια του. Τόσο πού ὁ ἄρχοντας θύμωσε πιά.

— Τὸν βλέπεις τοῦ διαόλου τὸν γιό, πὼς κατεβάζει τὴ βότκα δίχως νὰ πάθει τίποτα; ! Ἄλλος στὴ θέση του θάκλαιγε πιά κι' αὐτὸς τὸν βλέπετε χαμπάρι δὲν ἔχει!...

Ἦξερε καλά ὁ ἄρχοντας πὼς ἄμα κλάψει κανένας ἀπ' τὴ βότκα δὲ θάργήσει νὰ ρίξει κάτω τὸ κεφάλι του. Μα κείνη τὴ φορὰ βοῆκε τὸ μᾶστορά του

— Καὶ για ποῖό λόγο νὰ κλάψω; — τοῦ ἀποκοίθηκε ὁ Ρομάν — Δέ θάταν καὶ σωστό. Μὰ πού ἦρθε ὁ ἄρχοντας νὰ μὲ συγχαρεῖ καὶ δῶ νᾶρχινήσω τὸ μοιρολόι' σὰν καμμιά γυναῖκα. Δόξα τῷ Θεῷ δὲν ἔχω γιατί νὰ κλάψω Ἄς κλαῖνε οἱ ὄχτροί μου....

— Πάει νὰ πεῖ, λοιπόν, εἶσαι εὐχαριστημένος; — τοῦ λέει ὁ ἄρχοντας.

— Καὶ γιατί νὰ μὴν εἶμαι;

— Θυμᾶσαι ὡστόσο πὼς σὲ παντρολογήσαμε μὲ τὸ ξύλο;

— Πὼς νὰ μὴν τὸ θυμάμαι! Γι' αὐτὸ καὶ λέω πὼς ἤμουν ἄμναλος καὶ δὲν ἤξαιρα νὰ ξεχωρίσω τὸ πικρὸ ἀπ' τὸ γλυκό. Τὸ ξύλο ἦταν πικρὸ κι' ὡστόσο τὸ προτιμοῦσα ἀπ' τὴν γυναῖκα. Σᾶς εὐχαριστῶ λοιπόν, σπλαχνικὲ ἄρχοντα, πού μὲ μάθατε νὰ τρώω τὸ μέλι.

— Καλά, καλά, — ἀποκοίθηκε ὁ ἄρχοντας — Γιὰ τοῦτο καὶ σὺ τώρα κάνε μοι μιὰ χάρη: πῆγαινε μὲ τοὺς κυνηγοὺς ἴσαμε τὰ τέλματα καὶ σκότισε ὅσα πουλιὰ μπορέσεις.

— Καὶ ποιὰ ὦρα μᾶς στέλνει ὁ ἄρχοντας στὸ κυνήγι; — ρωτᾷε ὁ Ρομάν.

— Θα πλοῖμε λίγο ἀκόμα. θὰ μᾶς τραγουδήσει ὁ Ὀπανὰς καὶ μὲ τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ ξεκινᾶτε!

Ὁ Ρομάν τὸν κοίταξε καὶ τοῦ λέει;

— Χμ! Ἐδῶ εἶν' ἢ δυσκολία: ἢ ὦρα εἶναι περυσμένη, τὰ τέλματα εἶναι μακρὰ καὶ, σὰ νὰ μὴν ἔφταναν αὐτὰ, ὁ ἀέρας, πού ἀναταράζει τὸ δάσος θὰ φέρει μπόρα. Πού νὰ βρεῖς πουλιὰ τέτοια ὦρα καὶ μὲ τέτοιον καιρό;

Μὰ ὁ ἄρχοντας ἦταν ζαλισμένος πιά κι' ἄμα παράπινε ἀγρίευε κιόλας,

Ἄκουσε πὼς οἱ κυνηγοὶ μουρμούριζαν ἀναμεταξύ τους πὼς, μαθές, εἶχε δῆκιο ὁ Ρομάν καὶ πὼς γρήγορα θὰ ἔφτανε ἢ μπόρα καὶ φουρκίστηκε. Χτύπησε μιὰ χάμου τὸ ποτήρι, πού κράταγε, γούρλωσε τὰ μάτια του — ὅλα σοπάσαν.

Μονάχα ὁ Ὀπανὰς δὲν ταράχτηκε. Εἶχε σηκωθεί σὴν προσταγὴ τ'ἄρχοντά του νὰ τραγουδήσει καὶ κούρδιζε τὴν μπαντουρά του. Ἐροῖξε μιὰ λοξὴ ματιὰ τ'ἀφεντικῷ του καὶ τοῦ λέει:

— Ἔλα στὰ συγκαλά σου, σπλαχνικὲ ἄρχοντα! Ποῦ ξανακούστηκε νύχτα ὦρα, μὲ τέτοια κακοκαιριὰ νὰ στέλνουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ κυνηγήσουν πουλιὰ;

Τέτοιος τολμηρὸς ἦταν ὁ Κοζάκος! Οἱ ἄλλοι ὅλοι βλέπεις, σκλάβοι τοῦ ἄρχοντα ἦταν—τὸν φοβόνταν, τὸν τρέμαν, μὰ ὁ Ὀπανὰς ἦταν ἐλεύθερος ἀνθρώπος κι' ἀπὸ Κοζάκι γενιά. Ἐνας γέρος Κοζάκος — μπαντουρίστας, τὸν ἔφερε, μικρὸ παιδάκι, ἐπ' τὴν Οὐκρά'ινα. Κάποια ἀνησυχία εἶχε γίνει στὸ Οὐμαν καὶ τοῦ γέρου Κοζάκου τοῦβγαλαν τὰ μάτια, τοῦκοψαν ταῦτιά καὶ τὸν ἄφισαν ἔτσι νὰ γυρίζη στὸν κόσμο.

(Ἔχει συνέχεια)

ΕΝΑ ΣΟΥΡΟΥΠΟ

Καθάριος, ἀλαφρώτατος καὶ σὰν Ἰδέα ὁ αἰθέρας.
Πυκνὲς σκιᾲς ὁ πλάτ νος πάνου στὸ χῶμα ἀπλώνει
Καὶ μέσα ἀπὸ τὰ φύλλα του στὸ σβύσιμο τῆς μέρας
Ἡλίου στερνὲς ἀχιτίδες δίνουνε στὴ σκόνῃ
Μιὰ χρυσοπόρφυρη, μυριόχρωμη ὁμορφιά,

Τῶν π.ουτισμένων κερασιῶν πού ὀλόγυρα φαντάζουν,
Θαρρεῖς, οἱ ὄφραῖοι τρυσ οἱ καρποὶ νᾶχουνε πάλι πάρει
Τὸ χρῶμα ἀπὸ τὰ χεῖλη σου τὰ δροσερὰ πού στάζουν
Αἶμα γερὸ καὶ μὲ ὑπερκόσμια κάποια χάρη,
Λὲς, τρουφερὰ ζητᾶνε τ' ἀνθίνα φιλιὰ.

Μὲ ροδομάγουλο ἔφηβο τὸ δεῖλι τώρα μοιάζει
Πού ὕστερα ἀπὸ τρεξίματα σὲ φύση μεστωμένη,
Κάτου ἀπὸ τὰ ψηλόθολα τὰ δέντρα ξεκουράζει
Τᾶμονικὸ τοῦ τὸ κορμὶ καὶ κεῖ προσμένει,
Στὴ χλόη γυρτὸς, μῶνεια ἀγνὰ νὰ κοιμηθεῖ.

Μαντεύω μεγαλόπρεπη τὴ νύχτα νὰ προβαίνει
Πέπλα θαμπὰ ἀνεμίζοντας, τριγύρω νὰ ρηγάψει,
Γιὰ νὰ φανεῖ τρανότερη μιὰ λάμψη ν' ἀνεβαίνει
Καὶ νὰ φωτίζει τις ψυχὲς ποὺ ἔχει μαγέψει
Ὁ Ἔρως, γλυκειᾶς θεϊκῆς χαρᾶς πλάστρα πηγῆ.
ΣΠΥΡΟΣ Μ. ΚΑΜΗΛΛΕΡΗΣ

IBAN ΤΟΥΡΓΕΜΙΦ

ΑΜΛΕΤΤΟΣ ΚΑΙ ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΟΣ

ΣΤ'.

Ἐνας Ἄγγλος λόρδος (καλὸς κριτὴς εἰς ὁμοίαν ὑπόθεσιν) ἀπεφαίνεται ὅτι ὁ Δὸν Κιχώττις εἶνε ὑπόδειγμα τελείου Τ ζ έ ν τ λ ε μ α ν Καὶ ἀληθινά, ἂν ἡ ἀπλότης καὶ ἡ ψυχραιμία ἀποτελοῦν τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ἀνθρώπου καλῆς ἀνατροφῆς, ὁ Δὸν Κιχώττις δικαιούται αὐτοῦ τοῦ τίτλου. Εἶνε ἀληθινὸς Ἴ ν δ α λ γ ό ς. Μένει κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμήν καθ' ἣν ἡ ὑπηρέτρια τοῦ δουκός, διὰ νὰ χλευάσῃ τὸν ἱππότην τῆς Μάγγης, μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι θὰ τὸν ξυρίσῃ, τὸν ἀφίνει γεμάτον σαπουνάδες. Ἡ ἀπλότης τῶν τρόπων του προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι λείπει ἀπὸ τὸν Δὸν Κιχώτην ἐκεῖνο ποὺ θὰ ὠνομάζαμεν ὄχι ἀπλῶς ὑπερηφάνειαν ἀλλὰ μεγάλην ἰδέαν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του!

Ὁ Δὸν Κιχώττις οὐδέποτε ἀπασχολεῖται μὲ τὸν ἑαυτὸν του. Ἔχει αὐτοσεβασμὸν καὶ σέβεται τοὺς ἄλλους. Δὲν ἐννοεῖ νὰ πο ζ ά ρ η, ἐνῶ ὁ Ἄμλετος, εἰς πείσμα τοῦ πριγκιπικοῦ του περιβάλλοντος, παρουσιάζεται πολλὰς φορὰς μὲ τρόπους ὀψιπλοῦτου. Εἶνε ταραγμένος, ἀνήσυχος, ἀνυπόμονος πολλάκις. Σοβαροποιεῖται καὶ χλευάζει, τοὺς ἄλλους. Ἀλλὰ κατέχει συνάμα τὸ δῶρον τοῦ νὰ ἐκφράζεται κατὰ τρόπον πρωτότυπον καὶ ζωηρόν.

Ἡ δεξιότης του αὐτῆ εἶνε συμφυῆς εἰς κάθε πρόσωπον τὸ ὅποιον σκέπτεται καὶ αὐτοαναλύεται καὶ διὰ τοῦτο παραδράπτει τὸν Δὸν Κιχώτην.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ Ἄμλετος ἐσπούδασε εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βιτεμβέργης καὶ ὅτι ἡ ἀντίληψίς του καὶ ἡ λεπτότης τῆς ἀναλύσεως ὀφείλονται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ποικιλίαν τῶν γνώσεών του. Ἔχει μορφώσει καλαισθησίαν, σχεδὸν ἀμεμπτον, εἶνε κριτικὸς ἔξοχος, αἱ συμβουλαὶ του πρὸς τοὺς ἡθοποιοὺς εἶνε ἀξιοπαρατήρητοι διὰ τὴν ἀκρίβειάν των καὶ

ἀκτινοβολοῦν πνεῦμα. Ἔχει τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ τόσο ἰσχυρὸν ὅσο καὶ τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος ὁ Δὸν Κιχώττος. Ὁ ἱππότης τῆς Μάγγης αἰσθάνεται σεβασμὸν πρὸς ὅλα τὰ παραδεδομένα, θρησκείαν, μοναρχίαν, εὐγένειαν, καὶ ταυτοχρόνως, θέλει νὰ εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων.

Ἀντιθέτως ὁ Ἄμλετος ὀδύρει βασιλεῖς καὶ αὐλικούς καὶ ἀποδεικνύεται εἰς τοὺς τρόπους του τυραννικὸς καὶ ἀνεπιεικὴς.

Μόλις γνωρίζει ἀνάγνωσιν ὁ Δὸν Κιχώττις, ἐνῶ ὁ Ἄμλετος ἀσφαλῶς κρατεῖ μίαν ἐσωτερικὴν ἐφημερίδα.

Ὁ Δὸν Κιχώττις, παρὰ τὴν ἀμάθειάν του, ἔχει ἰδέας σταθερὰς ἐπὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, τοῦ Κράτους, τῆς διοικήσεως. Ὁ Ἄμλετος δὲν εὐκαιρεῖ νὰ μορφώσῃ μίαν γνώμην, οὔτε κατατρίβεται εἰς θεωρίας.

Z'.

Κατηγόρησαν ἀρκετὰ τὸν Θερβαντὲς διὰ τ' ἀλύπητα κτυπήματα ποὺ φιλοδωρεῖ εἰς τὸν Δὸν Κιχώτην. Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἔργου, ὁ δυστυχησμένος ἱππότης δὲν δέχεται πλέον κτυπήματα, ὅπως ἔχομεν ἤδη παρατηρήσει. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ληθμονοῦμε ὅτι αἱ συμφοραὶ αὐταὶ τοῦ Δὸν Κιχώττι κατιστοῦν τερπνοτέραν τὴν διήγησιν, ὅτι χωρὶς αὐτὰς δὲν θὰ ἤρρεσκε τόσο εἰς τὰ παιδιὰ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀκόμη ὁ ἦρωθ θὰ μᾶς ἐνεφανίζετο ὑπὸ ψευδῆ λάμψιν, θὰ μᾶς ἐφαίνετο ψυχρὸς, αὐθάδης, εἰς ἀντίφασιν μὲ τὸν χαρακτήρα του. Εἶπομεν ὅτι εἰς τὸ δεύτερον μέρος δὲν τὸν ξυλίζουσι πλέον ἐν τούτοις εἰς τὸ τέλος, ἔπειτ' ἀπὸ τὴν ἦτταν τοῦ Δὸν Κιχώττι, ὅταν ὁ ἱππότης τῆς Μάγγης ἀπαρνείται τὸν ἱποτισμὸν, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του, τὸν καταπατεῖ ἀγέλη χοίρων.

Ἡ σκηνὴ αὐτὴ ἔδωκε πολλάκις λαβὴν εἰς κριτικούς, καὶ κατηγόρησαν τὸν Θερβαντὲς διότι ἐπανελάμβανε ἀπρηχαιωμένας ἀστείότητας. Ἀδίκως ὅμως. Ὁ Θερβαντὲς ὠδηγήθη προσφύεστατα ἀπὸ τὸ ἐνστικτον τῆς ἰδιοφυίας του, καὶ ἡ εὐτράπελος αὐτῆ περιπέτεια ἐγκλείει νόημα βαθύτατον. Οἱ Δὸν Κιχώται πάντοτε καταπατοῦνται ἀπὸ χοίρους, καὶ συνήθως κατὰ τὰς τελευταίας των στιγμὰς. Εἶναι ὁ τελευταῖος φόρος τὸν ὅποιον ὀφείλου ν' ἀποτίσῃ εἰς τὴν ποταπὴν εἰμαρμένην, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ποὺ δὲν τοὺς ἐγγουοῦν καὶ μένουσι ἀδιάφοροι καὶ θρασεῖς.. εἶνε ὁ κόλαφος τοῦ φαρισσαίου. Ἀφῶ τὸν δεχθῶν, ἡμποροῦν ν' ἀποθάνουν ἐν εἰρήνῃ δι' ὄλου τοῦ πυρὸς τοῦ χωνευτηρίου κατέκτησαν τὴν ἀθανασίαν, ἡ ὁποία διανοίγεται ἐμπρὸς των. Ὁ Ἄμλετος ἡμπορεῖ νὰ ἐμφανίζεταὶ ἀναλόγως πανούργος καὶ μάλιστα σκληρὸς, ὅπως εἰς τὸν λόγον του ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Πολωνίου τὸν ὁποῖον πρὸ τίνος αὐτὸς ἐφόνευσε.

Εἶμεθα ἐξ ἄλλου ὑποχρεωμένοι ν' ἀναγνωρίσωμεν εἰς τὸν Δὸν Κιχώττι

την, τὸν τίμιον καὶ τὸν δίκαιον, μίαν ροπήν πρὸς τὸν ἡμιεσυνειδήτην, ἡμισθῶον δόλῳ, πρὸς τὴν φρεναπάτην.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐξυφώνει τὸν Ἀμλέτον εἰς τὰ ὄμματά μας, εἶναι ἡ ψιλὰ τὴν ὁποίαν τρέφει πρὸς αὐτὸν ὁ Ὁράτιος. Ὁ χαρακτήρ αὐτὸς εἶνε ἕξοχος, καὶ πρὸς τιμὴν τῆς ἐποχῆς μας, ἀπαντᾶται συχνὰ εἰς τὴν κοινωνίαν μας.

(Μετάφρ. Σπ. Φραγκοπούλου)

(ἀκολουθεῖ)

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΠΑΤΕΡΑΣ

Τοῦ τίς ἔβρεχε καμμιὰ φορὰ τόσο δυνατὰ μὲ τὴ λουρίδα, ἢ μὲ τὴ βέργα ἢ μὲ εἰς χεροῦνλές του, πὸν τὰ ξεφωνητὰ του ἀναστατώνανε τὴ γειτονιά, σὰ νὰ τοῦ ἔμπηξε στὸ σῶμα ἀναμμένα καρφιά.

Τὸν ἔβλεπα μόνο του νὰ γυρνᾷ, μακριὰ ἀπ' τὴ δική μας παρέα, ὅχι πὸς δὲν ἤθελε νὰ παίξει καὶ νὰ χαρεῖ, μὰ ἐπειδὴ φοβότανε τὸν πατέρα του. Ἄν τὸν ἔβλεπε μαζί μας θὰ τὸν χτύπαγε, γιατί τοῦ εἶχε ἀπαγορεύσει νὰ κάνει παρέα μέ...τὴ μορταρία, τάχα. Κι' εἴμασταν τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς μόρτες, κατὰ τὸν αὐστηρὸ πατέρα, διότι παίζαμε, πηγαίναμε κολύμπι, τρέχαμε στὴν ἀμμουδιά, σηκώναμε ἀετοὺς μὲ σπάγγο, γυρίζαμε στὸν ἥλιο τὸ καλοκαίρι καὶ μαυρίζαμε. Ὁ Θανασάκης ζήλευε, μᾶς κοιτοῦσε ἀπὸ μακριὰ, μὰ κι' ἐμεῖς δὲν τὸν θέλαμε μαζί μας, γιατί μπορούσαμε νὰ βροῦμε τὸν μπελᾶ μας.

Εἶτανε κίτρινος, καμτουριάρης, τὰ πόδια του φαίνονταν, μὲ τὰ κοντὰ πανταλόνια, ἀχαμνὰ, λὲς καὶ φέγγανε ἀπὸ μέσα τὰ κόκκαλα.

Ὅταν βράδειαζε καὶ τύχαινε νωρίτερα ἀπὸ πέρα νὰ πάρει τὸ μάτι μας τὸν παπουτση Βασίλη Μανάρη, φωνάζαμε τοῦ Θανασάκη. «Ἐρχεται ὁ πατέρας σου, φύγε»! . . . Καὶ τῷβανε στὰ πόδια, ἔτρεχε σὰν λαγὸς καὶ χανότανε ἀπὸ τὰ μάτια μας.

Ὁ κύρ Βασίλης, ἕνας ψηλώσωμος μὲ κοντὰ μαῦρα γένια, κρατώντας στὸ χέρι μιὰ μαγκοῦρα, ἐρχότανε, βαδίζοντας μὲ τὸν ἕναν ὄμο πιὸ ψηλὰ σηκωμένο ἀπ' τὸν ἄλλο.

Εἶχε κάτι στρογγυλὰ ἀγρια μάτια καὶ πλαίί μας περνώντας ἔστρεφε τὸ πρόσωπό του καὶ μᾶς κοιτοῦσε λοξὰ καὶ φθονερὰ, σὰ νὰ εἶτανε ἕτοιμος μὲ τὴν παραμικρὴ ἀφορμῇ, πὸν θὰ τοῦ δίναμε, νὰ μᾶς ἀρχίσει στὸ ξύλο.

Τὸ καημένο τὸ παιδί. Ὅλα τὰλλα παιδιὰ, πὸν εἶχαμε ἀπ' τοὺς γονεῖς μας

σχετικὴ ἐλευθερία, νὰ παίζουμε τὸ καλοκαίρι, πὸν δὲν εἶχαμε μαθήματα, τὸν λυπόμαστε καὶ μισούσαμε αὐτὸν τὸν ἄγριο πατέρα ἐνῶ τοὺς δικούς μας πατεροῦδες ἀγαπούσαμε κι' ὄντας τὸ μεσημέρι τοὺς βλέπαμε νᾶρχουνται μὲ τὰ ψόνια στὰ χέρια ἀπ' τὴν ἀγορὰ, τρέχαμε νὰ τοὺς προῦταντήσουμε καὶ πηδούσαμε γύρω τους σὰν ἐλαφάκια.

Δὲ συνέβαινε τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸν Θανασάκη.

Τὸ κακόμοιρο ἔτρεχε, ναί, σὰν λαγὸς νὰ κρυφτεῖ στὸ σπίτι μέσα, νὰ τὸν δεῖ κλεισμένο ὁ πατέρας του νὰ μὴ δεῖ τὰ πατούσια του σκονισμένα, τὰ ροῦχὰ του λερωμένα, τὰ χέρια του.

Εἶτανε μιὰ μέρα ἡ χειρότερη τῆς παιδικῆς ζωῆς τοῦ Θανασάκη.

Ἦξερε πὸς ὁ πατέρας του γύριζε στὸ σπίτι ὕστερ' ἀπ' τὸ μεσημέρι.

Ὁ γείτονάς του Γιάννης τοῦ εἶχε προτείνει νὰ πᾶνε στὸ περιβόλι τοῦ θειοῦ του πὸν εἶτανε ἕνα τέταρτο μακριὰ, πίσω ἀπ' τὸ ποτάμι, νὰ φᾶνε ροδάκινα.

Εἶτανε ἀκόμα πρωί. Δίσταζε ὁ μικρὸς ν' ἀκολουθήσει τὸ φίλο του, μὰ ὡποῦ νὰ μεσημέριαζε θὰ περνούσανε δύσμιση ὥρες. Εἶτανε τὰ ροδάκινα γι' αὐτὸν τὰ νοστιμώτερα φρούτα. Κι' ἀκολούθησε τὸ φίλο του.

Κατὰ κακὴ ὁμῶς σύμπτωση ὁ κύρ - Βασίλης, κείνο τὸ διαβोλεμένο πρωί γύρισε νωρὶς στὸ σπίτι του, γιατί τὸ μεσημέρι θὰ πῆγαινε μὲ τὸ σιδηρόδρομο σ' ἕνα κοντινὸ χωριὸ νὰ πουλήσει δέρματα.

Ρώτησε τὴ γυναῖκα του—μιὰ ἡσυχὴ καὶ ἀγαθὴ, τὸ ἀντίθετο ἀπ' ὅτι εἶτανε αὐτὸς—γιὰ τὸ Θανασάκη. Δὲν ἤξερε.

Ἐψάξε στὴν αὐλὴ, στὸ δρόμο φώναξε τὸ ὄνομα του, τίποτε.

Φύσαγε ἀπὸ θυμὸ, κοκκίνιζε, ἔβριζε, τσακώθηκε μὲ τὴ γυναῖκα του.

— Νὰ πάει στὸ διάολο τέτοιο παιδί πὸν δὲν ἀκούει.

Ἡ γυναῖκα του δοκίμασε νὰ τὸ ὑπερασπίσει.

—Ἐτσι εἶναι τὰ παιδιὰ. Καὶ σὺ μικρὸς δὲν ἔκανες τρέλλες;...

Τὴ μούντζωσε μὲ τὰ δυὸ χέρια.

—Σὺ τὸ χαλᾶς, παλιοβώμα, τῆς φώναξε μὲ γκρίνια.

Μπροστὰ στὴν ἐκκλησιὰ τῆς Ἀγιανάληψης, τῆς παραλίας τῆς Καλαμάτας, στὴν πλατεῖα, πέτυχε ὁ πατέρας τὸ παιδί.

Ἐκανε ὁ μικρὸς νὰ τρέξει, μὰ τὸ πρόφτασε, τὸ περιάρπαξε, τὸ ἄρχισε στὰ χαστούκια, τὸ ἔσυρε πλαίί σ' ἕνα ἠλεκτρικὸ στύλο.

Ὁ μικρὸς φώναζε δυνατὰ. Ὅλ' ἡ γειτονιά βγήκε στὴν πλατεῖα.

Ὁ πατέρας ἔβγαλε τὴ λουρίδα του, τοῦ ἔδεσε τὰ χέρια, κι' ὕστερα πέρασε τὴ λουρίδα στὸ στύλο, καὶ τὸ ἔδεσε γερὰ καὶ σφιχτὰ.

“Υστερα πήγε κι’ έκοψε, από μιὰ δάφνη, με τὸ σουγιά του, μιὰ βέργα, καὶ με δαύτη τὸ ἀρχίτισε στὶς γάμπες. Τὸ παιδί κλοτσούσε φώναζε, οὐρλιαζε σὰν χοῖρος πού σφάζει ὁ χασάπης, γιατί καθὼς ἡ βέργα εἶτανε ψιλὴ καὶ λιγοῦσε στὶς γάμπες του πονοῦσε φριχτά. Ἀφοῦ τὸ κρέας του ἀμέσως κοκκίνισε, μάτωσε, καὶ ἓνα χρώμα ἔπερνε μελανιασμένο.

Τὸ θέαμα εἶτανε φριχτό.

Τρέξανε γυναῖκες, ἄντρες, περικυκλώσανε τὸν παπουτσιῆ Βασίλη.

Μ’ αὐτὸς χτυποῦσε ἀλύπητα, χτυποῦσε ἐκδικητικά, με ἀπόφαση λὲς νὰ τὸ ξεκάνει ἀπ’ τοὺς πόνους, σὰν δῆμιος πού ἐκτελεῖ διαταγὰς τυράννων.

«Μή, ἄφισέ το, φτάνει πιά». Τοῦ φωνάζανε ὅλοι...

Ἐκεῖνος γύρισε καὶ κοίταξε ἄγρια ὅλους.

«Φύγετε! Εἶναι παιδί μου. Καὶ μόνο ἐγὼ τὸ ὀρίζω!» τοὺς εἶπε. Καὶ πάλι ετοίμασε νὰ σηκώσει ψηλὰ τὴ βέργα.

Τὸ παιδί φώναζε κλαίγοντας καὶ με τὰ λιγωμένα μάτια του ἀπ’ τὸν πόνο παρακαλοῦσε ἀπ’ τὸ πλῆθος τὴ σωτηρία.

«Βοήθεια, σῶστέ με, θὰ με σκοτώσει, βοήθεια!»...

Ὁ κόσμος ἀγρίεψε. Κάποιοι ρωμαλέος χύμηξε κατὰ πάνω του, τὸν βούτηξε ἀπ’ τὸ λαιμό, ἄλλοι ἀπ’ τὰ χέρια, τὰ πόδια τὰ μαλλιά, τὸ σακάκι καὶ τὸν ξαπλώσανε κατάχαμα. Αὐτὸς χτυποῦσε ὅλους. Μα κι’ ὅλοι τὸν χτυποῦσανε γροθιές.

Ἀπ’ τὸ ξυλοκόπημα τὸν φέρανε σὲ ἀναισθησία.

Εἶχανε φουσκώσει τὰ μάτια του, καὶ τὰ μάγουλά του εἶτανε ξεσχισμένα καὶ ματωμένα, τὰ ροῦχὰ του σχισμένα, σὰ νὰ τὸν τραβήξανε σκυλιά.

Ἀπ’ τὸν ἠλεκτρικὸ στύλο λύσανε τὸ παιδάκι κι’ ἔκλαιγε... ἔκλαιγε...

Τὸ πήρανε σ’ ἓνα γειτονικὸ σπίτι καὶ τὸ ξαπλώσανε σ’ ἓνα κρεβάτι ν’ ἀναπαυθεῖ ἀπ’ τοὺς πόνους τοῦ κορμιοῦ του, πού εἶτανε μελανιασμένο.

Τὸ ρωτήσανε πολλοὶ πού εἶχανε μαζωχτεῖ στὸ δωμάτιο.

— Γιατί σὲ δέρνει ἔτσι ὁ πατέρας σου;

Ἐκεῖνο τοῦ κοιτάξε δειλὰ γίρω του με τὰ βουρκαωμένα μάτια του, ἀνασαίνοντας λαχανιασμένα, καὶ εἶπε.

— Ξέρω γώ... Δὲ μ’ ἀγαπάει...

Οἱ γυναῖκες τὸ ρωτήσανε.

— Ἡ μάνα σου γιατί δέ σὲ προστατεύει;

Μὲ φωνὴ κομματιασμένη, σὰ νὰ πρόκειτο σὲ λίγο νὰ παραδώσει τὴν ψυχὴ του.

— Δὲ μπορεῖ — εἶπε — γιατί κι’ σὴν τὴ μαλώνει.. καὶ φοβᾶται..

Ὁ κόσμος ἔφυγε ἀπ’ τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πλατεῖα κι’ ἐπιδεικτικὰ ἀφήσανε ὅλοι κατάχαμα ξαπλωμένο τὸν παπουτσιῆ Βασίλη.

Μούγκριζε, κυλιότανε σὰν ἓνα σκυλὶ ἀπ’ τοὺς πόνους στὰ χόματα, κι’ ὅλα τὰ παιδιά τῆς γειτονιάς ἀπὸ πέρα μαζωμένα γελοῦσανε χαρούμενα γιατί ἔτσι τιμωρήθηκε ἓνας κακὸς ἄνθρωπος σκληρὸς κι’ αἰμοβόρος.

Κανένας δὲν ἐπῆγε νὰ τοῦ δώσει χέρι βοήθειας ἔχτος ἀπ’ τὴ γυναῖκα του πού στὸ μεταξὺ ἔμαθε τὰ δυσάρεστα κι’ ἔτρεξε νὰ τὸν ἰδεῖ σὲ κακὰ χάλια, καταμεσίς τῆς πλατείας ξαπλωμένο, σὲ γενικὴ θέα καὶ ρεζίλι.

Ἐζήτησε ἀπὸ γειτόνισσες νὰ βάλουνε χέρι νὰ τὸν πᾶνε στὸ σπίτι καὶ καμμιὰ δὲ φάνηκε πρόθυμη, ὅλες τὶς γυρίσανε τὶς πλάτες.

Ἀναγκάστηκε με θυμὸ νὰ τοὺς πεί κουνώντας τὸ δάχτυλο.

— Εἶνε ἄνθρωπος ἐπὶ τέλους, δὲν εἶνε κανένας χολερισμένος.

Ἐπῆρε ὅμως καλὲς ἀπαντήσεις, τσουχτερές.

— Εἶνε ὁ διάολος! Ἄς τονε νὰ ψοφίσει. Νὰ ξεβρωμίσει ὁ τόπος.

Κάποιο κάρρο περνοῦσε ἀπὸ κεῖ ἀδειανό. Καὶ μόνο ὁ καρροτσέρης βρέθηκε νὰ συνδράμει τὴ γυναῖκα. Εἶτανε χωριανὸς καὶ δὲν ἤξερε με ποιὸν εἶχε νὰ κάμει.

Ὅταν γύρισα στὴν πατρίδα μου ἓνα καλοκαῖρι, στὴ γειτονιά μου τὴν παλιά, ὕστερ’ ἀπὸ χρόνια, λείπανε οἱ παιδικοὶ μου φίλοι, οἱ πὶο πολλοί.

Ἄλλοι εἶτανε ἔμποροι, ἄλλοι ἐπιστήμονες, ὑπάλληλοι δημόσιοι, σὲ ἔταιρεῖες, σὲ μαγαζιά, πού πολὺ λίγους εἶδα ἐργατικούς, μὰ κι’ αὐτοὺς σοβαροὺς πιά, κι’ ἄλλους, πού ἔμαθα, πὼς τοὺς εἶχε νωρὶς πάρει ὁ θάνατος.

Μιὰ κυριακὴ πού σκόλασε ἡ ἐκκλησιὰ κι’ ἀπ’ ὄξω οἱ στραγαλατζήδες, οἱ κουλουριτζήδες φωνάζανε τὸ ἐμπόρευμά τους καὶ τὰ παιδιά μαζεῦνονταν τριγύρω, κι’ ἄλλα πού χτυποῦσανε τὴν καμπάνα τραβώντας τὸ σχοινί, ὅπως εἶχα μικρὸς κι’ ἐγὼ χτυπήσει πολλές φορές, πῆρε τὸ μάτι μου τὸν κύρ — Βασίλη, καταβεβλημένο, γιομάτο ζάρες στὰ μούτρα, πού ἀπ’ τὸ χέρι κρατοῦσε, σχεδὸν τραβοῦσε ἓνα παράλυτο παιδί.

Ἡ γλώσσα του κρεμότανε ὄξω καὶ τὴ δάγκωνε, τὰ μάτια του ἀλοιθωοῖζανε, πεταγμένα καὶ στρογγυλά, με θολάδα, σὰ νὰ εἶταν, ψεύτικα μάτια, ἓνα χέρι κρεμασμένο πρὸς τὰ κάτω ἀπὸ ἀκνησία, τὸ ἓνα πόδι πὶο κοντὸ ἀπ’ τ’ ἄλλο, ἀτροφικὸ, καὶ με βῆμα ἰδιόρρυθμο, κουνώντας τὸ ἄλλο χέρι δυνατὰ καὶ τὸ ὑγιεινὸ πόδι πατώντας χτυπητά, πού, ἔτσι θὰ βιάδιζε κανένας παλιότσος ἵπποδρομίου, θέλοντας νὰ προκαλέσει τὰ γέλια τῶν θεατῶν.

Κι’ ὅμως δὲ συνέβαινε αὐτὸ με τὸν παράλυτο νεό.

Πολλοὶ φίλοι με γνωρίσανε καὶ με χαιρετίσανε ἀδελφικά, μὰ κεῖνα τὰ ἀλλόκοτα μάτια, πού μιὰ κρυάδα φόβου σκορπούσανε, με κοιτάζανε χωρὶς νὰ λιγοστέψουνε τὴν ἔνταση τῆς παραμόρφωσῆς τους καὶ τοῦ φόβου.

Ἐφευγε τὸ πλῆθος καὶ μαζί κι’ ὁ πατέρας κρατώντας τὸ παιδί του.

Μιὰ δυνατὴ συγκίνηση με πῆρε καὶ μοῦ ἤρθανε στὰ μάτια δάκρυα πού δὲν τάφισα νὰ στάξουνε.

Δυὸ δυστυχίες βιάδιζαν πέρα στὴν πλατεῖα, ἡ μιὰ τραβώντας τὴν ἄλλη...

K. A. ΦΩΤΑΚΗΣ

ΨΥΧΟΠΝΙΧΤΕΣ

Ἀπάνω στο τραπέζι ἔκαιγε ἓνα λυχνάρι πὸν φώτιζε ἀστενικά τὸ στενόχωρο δωμάτιο μὲ τὴ βρωμερὴ καὶ ἀνυπόφορη ἀτμόσφαιρα. Τρία μικρὰ παιδιὰ εἴταν ξαπλωμένα πάνω σὲ λυγδιασμένα τσουβάλια καὶ παλιόρουχα καὶ μιὰ γυναίκα, ἡ μάννα τους, κατάκοιτη στὸ σακατεμένο σοφά, γοζόταν μὴ μπορώντας νὰ βαστάξῃ πιά τοὺς πόνους τῆς γέννας. Κι ὁ Νάβας, ὁ ἄντρας τῆς, σωριασμένος στὴ γωνιά τῆς κάμαρας μὲ τὴ βρωμερὴ ἀτμόσφαιρα λαγοκοιμόταν προθυμισμένος στὸ στήριγμα μιᾶς σαράβαλης καρέκλας.

Ξαφνικά τινάχτηκε ὀρθός. Τὸν εἶχε τρομάξει, μέσα στὸ λαγοκοίμισμά του, μιὰ ἀπότομη φωνὴ τῆς γυναίκας τῆς ἄρρωστης. Κ' ἐκεῖνος θύμωσε, πὲς ἀγανάχτησε:

— Πέταξέ το, ἐπιτέλους, πέταξέ το νὰ ἡσυχάσουμε... Ἀπὸ τὰ χθὲς γίνεται αὐτὴ ἡ δουλειὰ μὲ τὸ μπαστάδιον, εἶπε φουρκισμένα καὶ βγήκε ὄξω στὸ χωράφι.

Ἡ ἄρρωστη σταμάτησε γιὰ λίγο τὸ μοιγγρητό, βάλθηκε νὰ δαγκώνει τὶς κώχες τοῦ ἀλατσαδέσιου μαξηλαριοῦ καὶ πάλι ἄρχισε τὸ μουρμούρισμα τοῦ πόνου.

Ἀπὸ τὴν πλαϊνὴ πόρτα, ποῦβ'αζε στὴν ξέσκεπη κουζίνα τοῦ χαμόσπιτου μπήκε στὸ δωμάτιο μιὰ μισογερασμένη κοντὴ γυναικούλα. Πλησίασε τὴν ἄρρωστη καὶ φέροντάς τῆς σιμὰ στὸ στόμα ἓνα πῆλινο φλυτζάνι εἶπε σιγά.

— Ἐλα, γειά σου, δόστου νὰ πάει κάτω... θὰ σοῦ κάνει καλό... Τοῦβαλα μπόλικη ζάχαρη κ' εἶναι νόστιμο....

Ἡ ἄρρωστη γύρισε τὸ κεφάλι τῆς μὲ βαρειά κίνηση πρὸς τὸ μέσα μέρος καὶ ψιθύρισε ἀργά, κομμένα:

— Μ... πάλι ζεστό!... Ἐχω γεμίσει τὰ σωτικά μου μὲ νερά... Δὲν θέλω... Δὲν τὸ θέλω,...

Καὶ ζούληξε τὴ φουσκωμένη κοιλιά τῆς στὸ ἀχερένιο στρώμα τοῦ σοφᾶ. Ἡ κοντόσωμη γυναικούλα δὲν ἐπέμενε. Τραβήχτηκε κοντὰ στὴν πόρτα καὶ ρούφηξέ τὸ μυροδάτο ζεστό.

Τὰ παιδιὰ κοιμόνταν. Τὸ μικρότερο ροχάλιζε δυνατά.

Ξαπλωμένος, ὁ Νάβας, κάτω ἀπὸ τὸ ὑπόστεγο τοῦ πλυσταριοῦ, ἔξω στὸ χωράφι, σκεφτόταν τὴ θέση του, τὴν κατάστασι τῆς γυναίκας του καὶ τὴ στέρηση τῶν παιδιῶν του. Πήγαιναν τώρα δέκα μέρες πὸν εἴταν χωρὶς δουλειὰ καὶ πὸν δανειζόταν γιὰ νὰ φέρει ψωμί καὶ νερὸ στὸ σπίτι. Καὶ δὲν ἔ-

φτανε αὐτὸ μὰ ὡς γιὰ συμπλήρωμα, λὲς τῆς κακομοιριάς του ἦρθε μέσα στὶς μέρες τὶς κακὲς καὶ δύσκολες ἡ γέννα τοῦ τέταρτου παιδιοῦ του.

Βουλιασμένος ἔτοι στὶς μαῦρες του σκέψεις δὲν ἔνιωθε τὴ μαμὴ, πού, βαστώντας ἀκόμη τὸ πῆλινο φλυτζάνι στὰ χέρι, ἔτρεχε καταπάνω του φωνάζοντας

— Νάβα !... Νάβα !... Τρέξε μέσα ... Κατεβαίνει τὸ παιδί ... ἔλα νὰ μοῦ δώσεις χέρι ...

Ἡ Νάβας πετάχτηκε ὀρθὸς καὶ μὲ γρήγορο βῆμα μπήκε στὸ χαμόσπιτο.

Ἡ μαμὴ παρότησε τὸ φλυτζάνι καταγῆς καὶ ζύγωσε στὴν ἄρρωστη, πὸν τώρα εἶχε λιγοθυμῆσει ἀπὸ τοὺς πόνους. Μὲ σβελτοσύνη ἄρχισε νὰ τὴ λευτερώνει πιότερο ἀπὸ τὰ ροῦχα, νὰ τῆς φισᾶ στὸ πρόσωπο καὶ νὰ τὴν μπατοῖζει. Ὁ Νάβας, σαστισμένος παρακολουθοῦσε τὴ σκηνὴ καὶ ἔχτελοῦσε μηχανικά ὅτι τοῦ παρόγγελλε ἡ κοντόσωμη γυναικούλα.

Λίγο ὕστερα ἡ ἄρρωστη ξελιγοθύμησε, ἄφησε ἓνα βαθὺ ἀναστεναγμὸ, ἄνοιξε τὰ μάτια καὶ σιγῶπε:

— Πονῶ ... θὰ πεθάνω ...

Τὰ μικρὰ ὡστόσο ξύπνησαν, σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ τσουβαλένιο τὸ στρώμα καὶ κοντοστάθηκαν φοβισμένα πλάι στὸ σοφά. Βλέπανε τὴ γυναικούλα, πὸν καταγινόταν μὲ τὴ μητέρα τους.

Ἡ ἄρρωστη σόπασε γιὰ μιὰ στιγμή, βυθίστηκε κ' ὕστερα μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς φωνῆς τῆς ἔσκουξε:

— Πονῶ !...

Ἡ γυναικούλα μὲ προσοχὴ ἀνέβασε τὸ φουστάνι τῆς ἄρρωστης, τὸ μάζεψε ὅλο πάνω στὰ στήθια τῆς, πῆρε τὴ σαράβαλη καρέκλα, τὴν ἔφερε πλάι, στὸν καναπέ καὶ στερέωσε τὸ ἓνα πόδι τῆς εἰοιμόγεννης τραβώντας το ὅσο στεκόταν δυνατὸ γιὰ ν' ἀνοίγουν τὰ λυχνά τῆς σκέλια. Κ' εἶπε τοῦ Νάβα νὰ φέρει τὸ λυχνάρι, ἐνῶ αὐτὴ μὲ κατάνυξη ἔσκυψε καὶ ψαχοῦλισε τὴν κοιλιά τῆς ἄρρωστης, πὸν εἶχε χάσει ἀπαρχῆς τὶς αἰσθήσεις τῆς.

Ἡ Νάβας ἔστεκε ἄφωνος μὲ τὸ λυχνάρι στὰ χέρια. Τὰ μουτράκια τῶν παιδιῶν προβάλανε ἀπὸ τὴν ποδαριὰ τοῦ σοφᾶ καὶ τὰ μικρὰ τους ἔξυπνα ματάκια, καρφωμένα στὴν κατάκοιτη μάννα τους, μπουσαν λὲς νὰ μαλακώσουν τοὺς πόνους τῆς χαϊδεοντάς τῆς μὲ τὸ βλέμμα τους τὸ γεμάτο συμπόνια καὶ ἀγάπη.

Μιὰ σιωπὴ θανάτου ἀπλωνόταν στὸ δωμάτιο πὸν τὴν ἔκοψε ἡ μαμὴ φωνάζοντας:

— Νάβα !... Νάβα !... Τρέξε νὰ πᾶς γιὰ τὸ γιατρό...!

Ἡ Νάβας ξαφνιάστηκε. Γύρισε κ' εἶδε τὴ γυναίκα στὰ μάτια.

— Τρέξε γιὰ τὸ γιατρό!... Ἐγὼ δὲν καταπιάνομαι.. Τὸ παιδί κατεβαίνει ἀνάποδα.

Τὴν ἴδια στιγμή τὰ μικρὰ ἄρχισαν τὰ κλάμματα σὰ νὰ καταλαβαίνανε τὸν κίντυνο πὺν τριγύριζε τὴ μητέρα τους· Κι' ἀνάμεσα στὶς κλάψες τῶν παιδιῶν ξεχώριζαν οἱ κραυγὲς τῆς ἄρρωστης. Ὁ πατέρας γονατισμένος μπροστὰ στὸ στρώμα παρατηροῦσε τὸ γλωμὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας του.

Κ' ἡ μαμὴ ξαζολουθοῦσε νὰ φωνάζει:

— Τὸ γιατρό!... Ἐγὼ δὲν καταλιάνομαι... προχτές ἀκόμη βγήκα ἀπὸ τὴ φυλακὴ γιατί, λέει, σκότωσα στὴ γέννα τὴν Καντιὼ τοῦ Γκατρῆ... Δὲν ἀνακατέβουμαι... Τρέξε...!

Καὶ τὸν ἔσπρωχνε νὰ σηκωθεῖ.

Ὁ Νάβας μὲ μιᾶς πετάχτηκε, φόρεσε τὸ κασκέτο του καὶ βγήκε. Ὁ φόβος πὼς μπορούσε νὰ χάσῃ τὴ γυναίκα του ἀπάνω στὴ γέννα, ἀφίονιάς του τρία κ' ἴσως τέσσερα παιδιά, τοῦδοκε φτερά.

Τὴ λεωφόρο ποῦφερε στὴ συνοικία του τὴν πῆρε μονορουῖφι. Ἐτρεχε σὰν τρελλός. Ὁ ἀγέρας πὺν σφύριζε στ' αὐτιά του τοῦ φαινόταν σὰ νὰ κλεινε μέσα στὶς κομματιαστὲς του πνοὲς τὰ κλάμματα τῶν παιδιῶν, τὶς τραχιὲς φωνὲς τῆς γυναίκας του καὶ τὰ φρικιαστικὰ λόγια τῆς μαμῆς. Τὰ λόγια τῆς μαμῆς, πὺν ζεματοῦσαν τ' αὐτιά του καὶ ποῦκαναν τὴν καρδιά του νὰ πονεῖ: «Τὸ παιδί κατεβαίνει στραβά...»

Κ' ἔτρεχε, ὄλο ἔτρεχε καὶ στάθηκε λαχανιασμένος μπροστὰ σὲ μιὰ ψηλὴ σιδερένια πόρτα ἐνὸς κήπου. Πίεσε τὸ κουμπὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ κουδουνιοῦ καὶ βάλθηκε νὰ περιμένει.

Μὰ ἡ σιδερένια πόρτα ἔμεινε κλειστὴ—

Πέρασαν λίγα λεπτά κ' ὁ Νάβας ἔχασε τὴν ὑπομονὴ του. Ξαναπίεσε τὸ ἠλεκτρικὸ κουμπὶ καὶ κάρησε στὸ μαρμαρίνο σκαλοπάτι.

Ἀγέρας παγωμένος τοῦ χάδευε τὸ πρόσωπο καὶ τὸ γυμνὸ του λαιμό. Τὸ φανάρι τοῦ δρόμου εἶταν σβυστό. Ἡσυχία βασίλευε σ' ὄλο τὸ δρόμο καὶ δὲν ἀκουγόταν τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸ μουρμούρισμα τῶν μετρημένων πεύκων τοῦ κήπου κ' οἱ μακρονοὶ ἤχοι μιᾶς κιδάρας.

Ὁ Νάβας περιμένε τὸ ἀνοιγμα τῆς πόρτας. Μὰ οὔτε φωνή, οὔτε ἀκρόαση. Ὁ κίντυνος πὺν κίλωνε τὴ γυναίκα του ἄρχισε πάλι νὰ τυραννεῖ τὸ νοῦ του. Μέσα στὸ πηχτὸ σκοτάδι τοῦ φάνηκε σὰ νὰ διάκρινε ἕνα σκελετὸ τυλιγμένο μ' ἕνα λευκὸ πανί πὺν κρατοῦσε στὸ χέρι ἕνα κοφτερὸ δρεπάνι. Κ' εἶδε τὴ γυναίκα του νὰ παρακαλεῖ γονατιστὴ τὸ ἀπαίσιον ἀγερικὸ, μ' αὐτὸ ἀποκρινόταν στὶς παρακλήσεις τῆς μ' ἕνα σκληρὸ χαμόγελο κατεβάζοντας τὸ δρεπάνι τὸ κοφτερὸ στὸ κεφάλι τῆς.

Ὁ δραματισμὸς φρόνιασε τὸ Νάβα. Συγκέντρωσε ὄλη τὴ δύναμή του στὰ χέρια του, ἄρπαξε τὶς σιδερένιες γρίλλες τῆς ξώπορτας καὶ μὲ ἀκράτητὴ ὀρμὴ βάλθηκε νὰ τὴν κουνᾷ μέσα ἔξω προσπαθώντας νὰ τὴν ἀνοίξει μὲ τὴ βία.

Ἡ πόρτα ὄμως ἀντιστεκόταν πεισματικά. Κι' ὁ Νάβας ἔξαντλήθηκε γρήγορα. Οἱ φουῦχτες του κοκκίνισαν, τὸ στήθος του φούσκωνε καὶ ξεφούσκωνε ἀκατάστατα, τὰ μηλίγγια του πήγαιναν νὰ σπάσουν. Ἐβριζε καὶ φασκλωνε, τὴν μπρούτζινη ἐπιγραφὴ, πὺν εἶταν καρφωμένη στὴ μαρμαρίνη κορνίζα τῆς ξώπορτας τοῦ δημοτικοῦ γιατροῦ.

Προχωρώντας πλάι πλάι στὸν τοῖχο τοῦ κήπου μὲ διεύθυνση πρὸς τὴν ἀγορὰ ἀντιλήφθηκε κάποιον πὺν ἐρχόταν ἀπὸ τὸ ἀντικρινὸ πεζοδρόμιο.

— Μπορεῖ νάσαι ὁ γιατρός, συλλογίστηκε.

Καὶ κοντοστάθηκε.

Ἡ σκιὰ πλησίασε τὴν ξώπορτα. Τότε ὁ Νάβας ἔτρεξε πρὸς ἐκεῖ φωνάζοντας.

— Σὺ, σοι γιατρέ;... Σὺ 'σοι;

— Τί συμβαίνει; ρώτησε ἡ σκιὰ μὲ φωνὴ ξιπασμένη.

— Ἄ! σὺ σοι γιατρέ!

Καὶ πῆρε τὴν ἀνάσα του. Ὑστερα συμπλήρωσε:

— Τρέξε... Ἡ γυναίκα μου κιντυνεῖ... Περιμένει γέννα καὶ τὸ παιδί κατεβαίνει στραβά... Ἡ μαμὴ φοβᾶται πὼς...

Καὶ δὲν πρόφτασε νὰ τελειώσει. Ἀντιλήφθηκε τὸ γιατρὸ νὰ φεύγει στὸ βάθος τοῦ κήπου ἀρὸν εἶχε κλείσει πίσω του τὴν πόρτα.

Ὁ Νάβας ἄρχισε τότε νὰ βρίζει καὶ νὰ διαμαρτύρεται. Μὰ στὶς διαμαρτυρίες του δὲν τοῦ ἀπαντοῦσαν παρὰ τὸ μουρμούρισμα τῶν πεύκων κ' οἱ μονότονοι ἤχοι τῆς κιδάρας — — —

Ἀπογοητευμένος τώρα ἔτρεξε στὴν ἀναζήτησιν ἄλλου γιατροῦ. Ὁ κίντυνος ὄλο καὶ θὰ προχωροῦσε πλησιάζοντας τὴ γυναίκα του. Κι' ἔπρεπε νὰ τὴ σώσει ἂν ἤθελε νὰ μὴ χαθεῖ κ' ὁ ἴδιος.

Ὑστερ' ἀπὸ δρόμο λίγης ὥρας ἔφτασε στὸ κατάστημα τῆς Δημαρχίας πὺν στὴν ἀριστερὴ γωνιά τῆς πρόσοψης του κρεμόταν ὁ φανὸς τοῦ φαρμακείου πὺν διανυχτέρευε. Διάβασε συλλαβιστὰ τὰ μαῦρα γράμματα στὸ φωτεινὸ φόντο καὶ τράβηξε δεξιὰ. Μπήκε στὸν πλαῖνὸ δρόμο, κατέβηκε μερικὰ σκαλοπάτια καὶ κοντοστάθηκε μπρὸς σὲ μιὰ τοίγινη πόρτα.

Εἶταν ἡ πόρτα τοῦ φαρμακείου πὺν ἔπρεπε νὰ διανυχτερεύει. Μὰ καινούργια ἀπογοήτευση! Βρῆκε τὸ κατάστημα κλειστὸ. Μουρμούρισε κάτι λέξεις ἀσυνάρτητες κὶ ὡς εἶταν θυμωμένος κλώτσησε τὸ κυματιστὸ τοίγινο παραπέτασμα τῆς πόρτας. Ἐνας μεταλλικὸς κρότος τάραξε τὴν ἡσυχία τοῦ στενοῦ δρόμου. Κι' ὁ Νάβας ξανακλώτσησε, φώναξε χτύπησε, καταράστηκε. Στ' αὐτιά του σφύριζε πάλι ἡ ψηλὴ φωνὴ τῆς κοντόσωμης γυναίκας πὺν ἔλεγε: «Τρέξε... τὸ γιατρό... τὸ παιδί κατεβαίνει στραβά...»

Στάθηκε λαχανιασμένος. Ἀκούμπησε τὸ κορμί του σ' ἓνα σιδερένιο ἠλεκτρικό στύλο. Σὰν ἀποχανωμένος γύριζε δεξιὰ κι' ἀριστερὰ τὸ βλέμα του καὶ τὸ κάρφωσε στὸ ἀντικρινὸ μεγάλο σπῆτι. Στὴ Λέσχη, ποῦ ἀπὸ τὴ μιὰ ὡς τὴν ἄλλη γωνιὰ τοῦ μαρμαρένιου μπαλκονιοῦ τῆς εἶταν τοποθετημένη μιὰ φαρδύα ἐπιγραφή ποῦ ἔλεγε «Χορὸς ὑπὲρ τοῦ φιλανθρωπικοῦ Ομίλου»

Διάβασε δέκα φορές τὴν ἐπιγραφή καὶ κάθε φορὰ ἔσφιγγε μὲ πιότερη δύναμη τὶς γροθιές του.

Ἀπὸ τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα ξεχώριζε τοὺς χορευτές. Ὁμορφα, καλοντυμένα ζευγάρια περνοδιαβαίνουν καὶ οἱ ζευγαρωμένες τους σκιές ἀντανακλούσαν στὸν ἀντικρινὸ τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ. Ἀρμονικοὶ φθόγγοι μουσικῆς φτάνανε στ' αὐτιά του. Τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς σάλλας διασκίζουνε ἀδιάκοπα χάριτες λουρίδες. Μερικὲς χυνόταν ἀπὸ τὰ παράθυρα ὄξω στὸ δρόμο.

Τὸ ὥραϊο θέαμα τῆς χορευτικῆς γιορτῆς ποῦ εἶχε τόσο συναρπάσει ποῦ γιὰ μιὰ στιγμή ξέχασε ποιά αἰτία τὸν ἔφερε ὡς ἐκεῖ. Μὰ ὄχι ἀργὰ σφύριξε πάλι στ' αὐτιά του ἡ φωνὴ τῆς γυναικούλας: «Τὸ γιατρὸ... τὸ παιδί κατεβαίνει στραβά...»

Κ' ἡ φωτισμένη, ἡ ὁμορφοστόλιστη αἴθουσα τῆς λέσχης τοῦ φάνηκε οὐ διαμέρισμα τῆς κόλασης, τὰ ὁμορφα καλοντυμένα ζευγάρια σὰν τρομεροὶ διαβόλοι ποῦ πηδοῦσαν σατανικά. Καὶ στὴν πλατεῖα ἐπιγραφή τοῦ μπαλκονιοῦ διάβασε τὴ φράση τῆς μαμῆς.

Ἐνωσε τὸν ἑαυτό του μεθυσιμένο ἀπὸ τὸ ποτὸ τοῦ μίσους, τῆς ἐκδίκησης. Καὶ μ' ἓνα πῆδημα βρέθηκε μπροστὰ στὴν κεντρικὴ πόρτα τοῦ μεγάρου κι' ἄρχισε δύο δύο ν' ἀνεβαίνει τὰ σκαλιὰ. Στὰ μισὰ τῆς σκάλας τότε σταμάτησε ὁ θυρωρὸς, ποῦ πρόβαλε ἀπὸ ἓνα στενόχωρο καμαρίνι γεμάτο μὲ παλὰ καὶ καπέλλα γυναικεῖα κι' ἀντρικά.

— Ποιὸν γυρεύεις; τὸν ρώτησε.

— Θέλω ἓνα γιατρό, ἀπάντησε ὁ Νάβας.

Κι' ὁ πορτιέρης δείχνοντάς του τὴν πόρτα εἶπε:

— Εἶναι ἀκατάλληλη ὥρα...

Ὁ Νάβας ποῦ δὲν ἄκουσε τὴν ἀπόκριση τοῦ πορτιέρη ξακολούθησε:

— Τὸ παιδί κατεβαίνει στραβά... Ἡ γυναῖκα μου κιντυνεύει... Ἡ μαμὴ δὲν καταλιάνεται... καὶ τὸ φαρμακεῖο εἶναι κλειστό...

Κ' ἔκανε ν' ἀνέβει. Μὰ ὁ θυρωρὸς τὸν πῆρε γιὰ μεθυσιμένο καὶ τὸν ἔσπρωξε ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα.

Ὁ Νάβας βρέθηκε ξαπλωμένος στὸ δρόμο.

— Κακοῦργο! βρυχήθηκε κι' ἔτρεξε στὸ στύλο τοῦ ἠλεκτρικοῦ, γαντζώθηκε κι' ἀναρριχήθηκε ὡς τὴ μέση, ἴσια-ἴσια καταντίκρου σ' ἓνα παράθυρο τῆς σάλλας.

Τέντωσε τὸ λαιμό του, γούρλωσε τὰ μάτια του καὶ κοίταξε μέσα. Τριγύρω σ' ἓνα τραπέζι φρωτωμένο μὲ ἄφτονα φαγιὰ, κρασιὰ, γλυκίσματα κι' ἄνθη εἶταν καθισμένοι φρακοφορεμένοι κύριοι καὶ βουτημένες στὸ μετᾶξι ὥραιες κυρίες. Κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς οἱ γιατροὶ τοῦ τόπου, οἱ φαρμακοποιοὶ κι' ὄλοι οἱ ἄλλοι ἐπιστήμονες ποῦ χαχάνιζαν, εὐχαριστημένοι γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ χοροῦ, ποῦ αὐτοὶ διοργάνωσαν μαζὶ μὲ ἄλλα ἐπίλεχτα μέλη τῆς ἀριστοκρατικῆς καὶ φιλάνθρωπης κοινωνίας τοῦ τόπου.

— Γλεντοῦν!... Γλεντοκοποῦν κι' ἀφίνου τὸν κόσμον νὰ πεθαίνει εἶπε μὲ παράπονο ὁ Νάβας καὶ συμπέρανε πὼς ὁ γιατρὸς τοῦ δήμου τοῦ ἀρνήθηκε τὴ συνδρομὴ του ἐπειδὴ θὰ γύριζε μεθυσιμένος ἀπὸ τὸ χορὸ τῶν φιλάνθρωπων κι' ὅτι ὁ φαρμακοποιὸς γιὰ τὴν ἴδια ἀφορμὴ θᾶχε κλειστὸ τὸ φαρμακεῖο.

Χωρὶς νὰ σκεφτεῖ ἔδωσε ἀγέρα στὸ κορμί του καὶ πετάχτηκε ἀπὸ τὸ στύλο στὸ περβάζι τοῦ παραθυριοῦ.

Μιὰ αἰσταντικὴ κυρία, ποῦ καθόταν ἐκεῖ κοντὰ ὡς εἶδε τὸ Νάβα νὰ ξεπροβγαίνει σὰν φάντασμα στὸ κενὸ τοῦ παραθύρου ἄφησε μιὰ κραυγὴ τρόμου κι' ἔπεσε ἀναισθητῆ. Ὁ χορὸς καὶ τὰ τραγούδια σταμάτησαν ἀπότομα κι' οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι μαζεύτηκαν γύρω στὴν εὐαίσθητη κυρία ἐνῶ δυὸ ἀξιωματικοὶ ἄρπαξαν τὸ Νάβα καὶ σέρνοντάς τον μέσα στὴ σάλλα πολεμοῦσαν νὰ τὸν πετάξουν στὴν εἴσοδο.

Ὁ Νάβας φώναξε τώρα μ' ὅλη μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς φωνῆς του:

— Θέλω ἓνα γιατρό... Ἡ γυναῖκα μου πεθαίνει στὴ γέννα... Δὲ μ' ἀφήκαν νὰ μπῶ ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ μπῆκα ἀπὸ τὸ παράθυρο... Τὸ παιδί κατεβαίνει στραβά.

Κι' ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς ἀποτελείωσε γελώντας:

— Τώρα ὅμως, παλιάνθρωπε, θὰ βγεῖς ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ μάλιστα μὲ συνοδεία τιμητικῆ...

Ἐνῶ ὁ ἄλλος παρασημοφορεμένος συνάδελφός του ἔδινε διαταγὴν στὰ μεγαλόσωμα γκαρσόνια νὰ βγάλουν ὄξω τὸ Νάβα μὲ τὶς κλωτσιές.

Στὰ φωτισμένα παράθυρα τῆς Λέσχης εἶχανε μαζευτῆ τώρα ὄλοι καὶ παρακολουθοῦσαν τὴ σκηνὴ ποῦ ξετυλιγόταν ἀπὸ κάτω. Μὰ μόλις ἡ ὀρχήστρα ξανάρχισε νὰ παίζει χάθηκαν στὸ ἐσωτερικόν.

Ὁ Νάβας στριφογύριζε σὰ φεῖδι στὰ χέρια τῶν γκαρσονιῶν καὶ ρίχνοντας ματιὰς γιομάτες μῖσος, στὰ παράθυρα τῆς Λέσχης φώναζε.

— Ψυχοπνίχτες! Ψυχοπνίχτες!...

Καὶ τὴ στιγμὴ ποῦ αὐτὸς ἔβριζε καὶ διαμαρτερόταν, οἱ φιλάνθρωποι τῆς ἐπίλεχτης κοινωνίας χόρρευαν καὶ στὸ χαμόσπιτο του ἡ μαμὴ ξεκολλοῦσε ἀπὸ τὸ νεκρὸ σῶμα τῆς γυναίκας του ἓνα κορμὶ χωρὶς ψυχὴ...

(Προλεταριακὰ Διηγήματα)

ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗΣ

Ο ΠΙΕΡ ΛΟΥΪΣ

Τὸν περασμένο μῆνα πέθανε στὸ Παρίσι ἕνας διαλεχτὸς συγγραφέας. Δὲν θᾶναι κανένας ἐκεῖ πέρα, ἀπ' ὅσους γνωρίσανε τὸ πρόσωπο ἢ τὸ ἔργο του — καὶ αὐτοὶ εἶναι πολλοὶ — ποὺ νὰ μὴν ἐνοιῶσε τὴ βαθύτατη ἐκείνη θλίψη ποὺ αἰσθάνεται κανεὶς, ὅταν ἕνα πνεῦμα ὠραῖο καὶ φωτεινὸ, ὕστερα ἀπ' τὸ πρόσκαιρο διάβα του πάνου στὴ γῆ, ξαναγυρίζει «στὴ αἰωνία γαλήνη τῶν μνημάτων». Ὁ τεχνίτης αὐτὸς εἶναι ὁ Πιέρ Λουῖς.

Τὸ νομὰ του εἶναι γνωστὸ σὲλον τὸν κόσμον. Καὶ δὲν θᾶναι ὁ θάνατος ἐκείνος ποὺ θὰ τοῦ δώσει τὴ θέση ποὺ τοῦ πρέπει. Ἀπὸ δῶ καὶ πολλὰ χρόνια, ὅταν ἀκόμα εἶχε πρωτογεῖ τὸ γνωστότατο ἔργο του «Ἀφροδίτη», ὁ συγγραφέας εἶχε ἀπολαύσει καὶ τὴ φήμη καὶ τὴ δόξα. Βέβαια μαζί μὲ αὐτὴ τὴν εὐχαρίστηση ὁ Λουῖς δοκίμασε τὴν πίκρα τοῦ νὰ βλέπει πόσο εἶχε παρεξηγηθεῖ αὐτὸ του τὸ ἔργο ἀπ' τὸ μεγάλο κοινόν, ποὺ στάθηκε σχεδὸν στὴν ὀλότητά του ἀνίκανο νὰ μπεῖ στὴν πραγματικὴ αἰσθητικὴ ἰδέα καὶ σύνθεσή του γιὰ νὰ αὐτὴν ἰδεῖ παρὰ ἐπιφανειακά, μιὰν αἰσθησιακὴ ἀπεικόνιση μιᾶς ξεπεσμένης ἐποχῆς ὅπως εἶταν ἡ Ἀλεξανδρινή.

Τοῦ ἔμενε ὅμως ἡ ἱκανοποίηση νᾶντικρύζει τοὺς μνημένους σὲ μυσταγωγίαι τῆς Τέχνης' νὰ ἐκτιμῶνε τὴν προσπάθεια του αὐτὴ μὲ τὴν ὁποία ζήτησε νὰ ζωντανέψῃ, ἴσως ὄχι μὲ ὅση θᾶπρεπε ἐπιτυχία, ἕναν κόσμον καὶ μιὰν ἐποχὴ ποὺ ἔχει ὅλες αὐτὲς τὶς χάρες καὶ τὶς λεπτότητες τὶς λιγάκι νοσηρὲς μᾶκρόμα ὠραῖες καὶ ποὺ πέσαν τὴν κάποια λάμψη τους ἀπ' τὰ συντρίμια τοῦ μεγαλείου τῶν περασμένων Ἑλληνικῶν χρόνων.

Κι' ἐμεῖς στὴν Ἑλλάδα, ἀγαπήσαμε τὸν λεπτὸ ποιητὴ τῶν «Τραγουδιῶν τῆς Βηλιτιῶς» καὶ τὸ συγγραφέα τοῦ βιβλίου «ἡ Γυναίκα καὶ τὸ Νευρόσπαστο». Μᾶς εἶναι ἀρκετὰ γνῶριμη ἡ ἐξαιρετικὴ ψυχικότητά του γιὰ νὰ μὴ θλιδόμεστε μπρὸς αὐτὸ τὸ θάνατο ποὺ μᾶς δίνει ἕνας συγγραφέας μὲ κάποιο καινούργιο του ἔργο, ὅταν ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς Τέχνης. Μπορεῖ νὰ τὸ ζητήγαμε τοῦ κάκου τὸ νέο αὐτὸ βιβλίο ἀπ' τὸν Λουῖς. Γιατὶ ἀπομονωμένος μέσα στὰ βιβλία του καὶ τὰ κειμήλια τῆς περασμένης του ζωῆς, εἶχε πάψει νὰ χαρίζει τὶς ὁμορφες ἐκείνες στιγμὲς μὲ τὶς ὁποῖες μᾶς εἶχε συνηθίσει στὰ πρῶτα του γόνιμα χρόνια. Καὶ ὅμως ὅλοι οἱ φίλοι του περίμεναν νὰ τελειώσῃ ἕνα μυθιστόρημα, ἀπ' τὸ ὁποῖο ἔλειπε μόνον τὸ τελευταῖο μέρος καὶ ποὺ ἂν κριθεῖ ἀπ' τὰ ποσπύσματα ποὺ τοὺς εἶχε διαβάσει θᾶειταν ἀξιόλογο.

Καλλιτέχνης μὲ τὴν βαθύτερη σημασία τῆς λέξης σὲλη του τὴ ζωῆ, ὅπως μαρτυροῦνε ὅσοι τὸν γνωρίσαν, εἶχε περισσότερο ἀπὸ πάντα ὅταν ἔγραφε τὴν φροντίδα τὴν ἐπιμονή, νὰ καλλιεργεῖ ἀδιάκοπα καὶ νὰ ἐκλεπτύνει τὸ ὕφος του γιὰ νὰ παρουσιάζει τὸ κάθε τι μὲ τὴν πιὸ τέλεια μορφή.

Ἀπ' τὸ ἔργο του γενικά, φαίνεται πόσο εἶταν μέσα του ἀναπτυγμένο τὸ αἶσθημα τοῦ ὠραίου. Καὶ μᾶς ἀφίνει συχνὰ νὰ μαντεύουμε τὴ μεγάλη του ἐπιθυμία γιὰ νὰ μεταδώσει στοὺς πολλοὺς τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν ὑπέρτατη αὐτὴ θρησκεία τῆς Ὁμορφίης στὴν ὁποία τόσο θαθεῖα πάντα ἐπίστεψε. Ποιὸς ἐδιάβασε τὸν περίφημο πρόλογο τῆς «Ἀφροδίτης» του καὶ μπόρεσε νὰ τὸν ξεχάσει; Μιλᾶω βέβαια γιὰ ἐκείνους ποὺ ἔχουν κάποια ἀνώτερη ἀντίληψη καὶ βρίσκω πὼς ὑπάρχει σὰν τὶς σελίδες μιὰ τέτοια πεποίηση τοῦ δύσκολο εἶναι νὰ μὴν ἐπηρεάζει δυνατὰ.

ἴσως στὴν «Ἀφροδίτη» νὰ ὑπάρχουν κάποιες ἀτέλειες στὴ ζωγραφιὰ τῶν χαρακτήρων μὲ μιὰ λίγο ψεύτικη καὶ ἐξεζητημένη ψυχολογία τῶν τύπων τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς. Ἄν καὶ θαυμάσιο στὸ ὕφος του λείπει ἀπ' αὐτὸ τὸ βιβλίο ὁ θαυότερος ἐκείνος παλμὸς τῆς ζωῆς ποὺ ἐξασφαλίζει ἕνα ἔργο ἀπ' τὴ λήθη.

Ἄλλὰ στὴ «Γυναίκα καὶ τὸ νευρόσπαστο» βρίσκουμε ὅλα τὰ ἐξαιρετικὰ προτερήματα ποὺ χαρακτηρίζουν κάθε λογοτεχνικὸ ἀριστούργημα. Ἡ πάλῃ ποὺ ξετυλίγεται ἔμεσ' τὶς σελίδες τοῦ ἔργου αὐτοῦ μᾶς συγκινεῖ γιατί εἶναι ἡ γνῶριμη ἀλήθεια, τὰ πρόσωπα παρουσιάζονται μὲ τὶς πιὸ ἀδρὲς καὶ ζωηρὲς γραμμὲς τῆς πραγματικότητος, οἱ σκέψεις εἶναι θαθεῖες καὶ ἁρμονισμένες τόσο μὲ τοὺς τύπους καὶ τὴν κεντρικὴ ἰδέα τοῦ βιβλίου ὅσο μὲ τὰ παντοτεινὰ προβλήματα τῆς ἀνθρώπινης φύσης ὅπως εἶναι ὁ ἔρωσ, ἡ ζωῆ, τὸ ἄγνωστο, καὶ ὁ θάνατος κ.λ.π. Κι ὅλα αὐτὰ, πρόσωπα ἰδέες καὶ εἰκόνες δοσμένα πάντα μὲ τὴν πιὸ ἀνετη ἂν καὶ πολυσύνθετη φράση.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ μὲ κάποια τοῦ τραγούδια καὶ μερικὲς ἄλλες σελίδες του θὰ κάνουν νὰ μὴ λητμονηθεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Πιέρ Λουῖς.

ΣΠΥΡΟΣ Μ. ΚΑΜΗΛΛΕΡΗΣ

Η ΠΡΕΜΙΕΡΑ ΤΗΣ «ΝΕΥΡΑΣΘΕΝΕΙΑΣ» ΜΟΥ

ΜΙΑ ΕΞΗΓΗΣΗ

Τὴ Δευτέρα 6 Ἰουλίου, δόθηκε στὸ Θέατρο Ζαπτιέου (Θίασος τῶν Νέων) ἡ πρεμιέρα τοῦ δράματος μου «Νευρασθένεια...—Τὸ Δράμα τῆς Κοκαΐνης». Ἐπὶ ὁ ὅ κ ε ι τ ο , τοῦλάχιστον νὰ δοθῇ κι' ὅλοι(ὡς κι' ἐγὼ ἀκόμα!) εἶσι περιμέναμε. Ἀστυχῶς, τὴ βραδυνὴν ἐκείνη δὲν παίχθηκε τὸ δικό μου ἔργο. Γίναν τόσα φάλτσα στὴ σκηνή, ποὺ μόνον ὡς «ἀποτυχημένη γενικὴ πρόβα» μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσουμε τὴν παράστασιν αὐτή.

Συγκεκριμένα σημειῶνω τὰ παρακάτω λάθια ποὺ μπόρεσα νὰ ἰδῶ—(καὶ πόσα δὲ θὰ μοῦ διαφύγαν!...)

Λοιπόν.

α') Στὴ β' πράξη κατὰ λάθος ἐνὸς ἠθοποιῶν κόπηκε μιὰ σκηνή.

ν ἢ τοῦ ἔργου, ποῦ φανέρωνε τὸ χαρακτήρα τῆς ἡρωΐδας καὶ ποῦ προετοιμαζε ψυχολογικὰ τὸ φινάλε.

β') Στὸ φινάλε τῆς α' πράξεως, στήν οἰκογενειακὴ σκηνὴ τῆς β' καὶ σὲ μέρος τῆς γ' τὸ κείμενο διαστράφηκε τελείως: ὁ ἕνας ἠθοποιὸς ἔλεγε τὰ λόγια τῆς ἄλλου. Ἐξαιρέση ἔκαναν. Ἡ Κα Οἰκονόμου κι' ὁ Μουσοῦρης, ἀλλὰ τὴν νὰ σοῦ κάμουν οἱ ἄμιοι κι' αὐτοί.

γ') Τὰ περισσότερα ἀπ' ὅσα εἶπε (καὶ ξαναεἶπε) ὁ Φοντάνας στὴ β' πράξη, εἴταν ἐμπνευση τῆς στιγμῆς τοῦ ἀγαπητοῦ Ἀνδρέα Παντόπουλου, ποῦ νόμισε πὼς ὁ ρόλος του εἴταν «κωμικὸς-μυθῶφρος». Κρυφῶς τὰ διάφορα παμπόνηρα καὶ ἀτοπίατα (σκηνικῶς τοιλάχιστον) καλαμπαραμά...

δ') Στὴ β' πράξη, προστέθηκε κι' ἕνα ἀκατανόητο «σκηνικὸ» τοῦ γιατροῦ Δώρη, τινος ἐκινόηση νὰ στάθηνεν αὐτὸ ... Κι' ὡστόσο σὲ μένα ἀποδοθῆκαν ὅλα.

ε') Στὴν γ' πράξη, γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀνακατώθηκαν τὰ χειρόγραφα στὸ ὑποβολεῖο. Κι' εἶσι ἀλλάξεν ἡ σειρὰ τους. Φαντάζεσθε, τώρα, τί γίνηκε.

στ') Στὸ φινάλε τῆς γ' πράξεως τί ἤθελε ὁ γιατρός συνεχῶς στὴ σκηνή; Καὶ πὼς διάβολε, δὲν τὸν βλέπει μπαίνοντας ἢ Ἀρέτα;

Κι' ἄλλα πολλὰ τέτοια θὰ μπορούσα νὰ σημειώσω ἐδῶ. Μόλις στὴ δευτέρα ἢ μᾶλλον στὴν τετὴ παράσταση δόθηκε ἡ πραγματικὴ «προεμερία» τοῦ δικοῦ μου ἔργου—κι' ὅλοι οἱ ἠθοποιοὶ παιζαν τότες τοὺς ρόλους τοὺς μὲ τὸ συνηθισμένο τους ταλέντιο. Πρέπει ὁμοῦ νὰ τονίσω ἐδῶ τὴν ἐδουλειά μου καὶ τὴ δύναμη ποῦ ἔβαλαν στὸ παιζιμὸ τους ἀπὸ τὴν πρώτην-ἄμωσιωτὴν-βραδύα, ἢ Κα Φλ. Βορδώνη-Βελμύρα, Ἡ Κα Οἰκονόμου (πὼς ξεχωρίζει ὁ πραγματικὸς καλλιτέχνης, ὅποιον ρόλο κι' ἂν πάρη) κι' ὁ ἀγαπητός, ὁ μοναδικὸς Μουσοῦρης.

Αὐτὰ δὲν τὰ γράφω γιὰ τοὺς «κριτικούς» μου. Κάθε ἄλλο. Οὔτε ὁμοῦ καὶ γιὰ τὸ «κοινά»... ποῦ δὲν θὰ τὸ ἐνδιαφέραν τέτοιες λεπτομέρειες... Τὸ καινὸν ἄλλωστε ἔχει μιὰ διαίσθηση τρομερή. Καταλαβαίνει ὅ,τι λάθια γίνονται τὰ διαίστῆται σχεδόν, κι' εἶναι τὸ μόνο... ποῦ δὲν τὰ ποδινεὶ ἀνεξέταστα στὸ συγγραφεῖα.

Αὐτὰ τὰ λίγα λόγια, τᾶγραφα μόνο γιὰ νὰ ζητήσω συγγνώμη ἀπὸ ὅσους τυχὸν ἤσαν ὡς τὸ Θεάτρο κείνο τὸ βράδυ ἀπατημένοι ἀπὸ τὴν ἰδέα πὼς θὰ παιζόταν κατὶ δικό μου.

ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

«ΑΝΑΛΑΜΠΕΣ». Ποιήματα Γ. Σταμπολῆ. Ἐκδοσὴ Ἑταιρείας «Ἀθηνᾶ».

Σὲ μιὰ ἐποχῇ, ποῦ ὁ λυρικός στίχος κατήντησε νὰ εἶναι πραγματικῶς κατὶ ἀδιάφορο, ἢ ἀπόφαση νὰ ἐμφανίσει κανεὶς βιβλίον ποιημάτων θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστεῖ σὰν ἕνα φαινόμενο μαζὶ καὶ σὰν ἡρωϊσμός. Μὰ στὴν περίστασι αὐτῇ ἡ ἐκπληκτικὴ μας ἄς ποῦμε, ἐντύπωση μειώνεται σπουδαῖα λογαριάζοντας, ὅτι ὁ κ. Σταμπολῆς, ποῦ μᾶς ἔδωκε τελευταῖα τὶς «Ἀναλαμπές» του, εἶναι ἕνας νεόβγαλτος ποιητὴς κ' ἔχει ἐπομένως καὶ αὐτὸς τὴ φυσικὴ φιλοδοξία νὰ γνωριστῇ τὸ γληγορότερο μὲ τὸ διανοούμενο κόσμον—φιλοδοξία, ἐλάττωμα ἂν θέλετε, ποῦ λίγο—πολύ ὅλοι μας τὸ δεῖξαμε στὰ πρῶτα χρόνια τῆς φιλολογικῆς μας ζωῆς.

Δὲν θέλομε νὰ μακρορηθῆσομε γιὰ ἕνα πρωτόλειον γιὰτί, κατὰ τὴ γνώμη μας, θὰ ἦτον ἀδικο (suma injuria), προβάλλοντας ὑπερβολικὰς ἀξιώσεις, νὰ τὸ διυλίζαμε σὰν τὸ κουνούπι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ν' ἀπογοητεύαμε στὰ πρῶτα του βήματα ἕνα νέον ἐργάτη τοῦ στίχου, ποῦ ἂν δὲν ξαίρομε τί θὰ μπορέσει νὰ μᾶς δώσει μεθαύριον, ξαίρομε ὁμοῦ τώρα πὼς κάθισε μαὶ δοῦλεψε, γιὰ ἕνα τέτοιο ἔργο καὶ δὲν ἔχασε τὸν καιρὸ του ἀνώφελα, ὅπως ἄλλοι, σὲ κανένα ἀπὸ τὰ κέντρα τοῦ... νεώτερου πολιτισμοῦ θὰ ποῦμε μόνο μερικὰς λέξεις, ποῦ μπορούν νὰ ὠφελήσουν τὸν ποιητὴ γιὰ τὸ μελλοντικὸ του ἔργο.

Ἀπὸ τίς «Ἀναλαμπές», ἂν λείπει ἀκόμη ἡ βαθιὰ τέχνη, δὲν λείπουν ὁμοῦ ἡ φλόγα καὶ τὸ αἶσθημα. Ὁ κ. Σταμπολῆς δείχνεται ἕνας ρωμαντικός ὀνειροπόλος καὶ φυσιολάτρης, ἕνας νοσταλγὸς τῶν περασμένων. Σπάνια εἶσπᾶ σὲ κάποιο στυγνὸ ρεαλισμὸ. Οἱ περισσότεροι στίχοι του στροφολογίζουσι γύρω ἀπὸ τὸν αἰώνιον ἔρωτα, ὃχι βέβαια μὲ ξεχωριστὴ πρωτοτυπία, ἀλλὰ μ' ἀρκετὴ χάρη.

Ὁ ποιητὴς ὑστερεῖ φυσικὰ στὴν ἀρμονικὴ σύνθεσι τοῦ συνόλου καθε ποιήματος, γιὰτί βρῖσκειται ἀκόμη στὴν ἀρχὴ τῆς τέχνης του. Μὰ μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς ὑστερεῖ κάπως καὶ στὴ γλωσσικὴ μορφή. Τὸ γλωσσικὸ του ὅλκον ἔχει ἀνάγκη νὰ κάλλιεργηθεῖ ἀκόμη, γιὰ νὰ μὴ ξαναπαντήσομε τύπους, ὅπως π.χ. αὐτοί: Ἀβρότης, παρελθὸ σου, τρυφερότην κλπ. Μὰ καὶ ὁ στίχος του, ἂν καὶ ἀρκετὰ φροντισμένος, πρέπει νὰ δουλευτεῖ καλύτερα γιὰ νὰ μὴ παρουσιάσει στὸ μέλλον μήτε κάποιες χωλότητες [π.χ. σελ. 7, 49, 60, 70, 73,] μήτε τίς δυσκολοπρόφορες συνιζήσεις καὶ τὴν ἀφροντισία π.χ. τοῦ ποιήματος «Μικρὴ κι' ἀνάξια γιὰ σένα» (σελ. 35) κ.λ.π. Λίγη προσοχὴ ἐπίσης γιὰ νὰ μὴ ξαναγραφτοῦν μερικὰς ἀνακρίβειες π.χ. «Ζέστη μὲς στὸ δάσος» (σελ. 6), «Τὴ θάλασσα γοργοκυλάει ἕνας ἀφρός» (σελ. 11).

Ὁ κ. Σταμπολῆς, ποῦ ἀξίζει κάθε μας συμπάθεια ἂν θελήσει—καὶ δὲν ἔχομε καμμιά ἀμφιβολία γι' αὐτὸ—νὰ παρατηρήσει καὶ νὰ μελετήσῃ βαθύτερα τοὺς δοκιμώτερος συναδέλφους του, γλήγορα θὰ μᾶς δώσει πῶς εὐχυμοὺς καὶ ἱκανοποιητικὸς καρπούς, σὰν τὰ ποιήματα π.χ. «Πάνω στ' ἄ-

«ρογιαλί», «Νυχτερινά γυρίσματα», «Τὰ μάτια μου σὰν κλείσουνε», «Τις κυριακὲς τὰ βράδια», πού εἶναι ἀπ' τ' ἀριώτερα τῆς συλλογῆς του.

Η ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ Μυθιστόρημα Τυμφορηστοῦ Ἐκδοσὴ «Ἑρμῆ».

Ὁ κ. Τυμφορηστός μέρα μετὴν ἡμέρα ἀποκτίνει περισσότερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ, καλλιεργώντας τὸ εἶδος τοῦ μυθιστορήματος πού ἀρέσει στοὺς πολλούς. Εἶν' ἀλήθεια πὼς μετὴν τὸ τελευταῖο του, τὴν «Προσφυγοπούλα», δείχνει κάποια τάση νὰ χειραφετηθῆ ἀπὸ τὸ ρομαντισμὸ καὶ τὴν ὑπερβολὴ τῶν ἄλλων τῶν ἔργων, ἐπιμένοντας σὲ πραγματικώτερα γεγονότα. Ἔτσι σὲ ζωντανὲς σελίδες περνάει ἡ φρίκη τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς καὶ ἡ τραγικὴ μοῖρα τῶν θυμάτων τῆς. Λιτότερες, λογοτεχνικώτερες θὰ μπορούσε νὰ πῆ κανεὶς εἶναι οἱ σελίδες τοῦ νέου του αὐτοῦ μυθιστορήματος καὶ τὸ δραματικὸ ἐνδιαφέρον τραβάει πολλὰς φορὲς ἀμέριστῶς τὴν προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη. Ἄν ὁ κ. Τ. ἀποβλέψῃ νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν αἰσθητικὴν λιγότερου κοινῶν ἐκλεκτικώτερου κάπως εἴμαστε βέβαιοι πὼς μιὰ μέρα θὰ μπορέσῃ νὰ δώσῃ λογοτεχνικὸ ἔργο.

«Ο ΞΕΧΑΣΜΕΝΟΣ κ' ἄλλα διηγήματα» Ἄγγ. Λ. Τερζάκη 1925.

Τὸν κ. Τερζάκη, νεόβγαλτο διηγηματογράφου, μᾶς τὸν παρουσιάζει μ' εὐχαρίστηση προλογίζοντας ὁ συντακτικὸς τοῦ ποιητῆ κ. Στέφ. Δάφνης. Μ' εὐχαρίστηση κ' ἐμεῖς κάνομε τὴν ὑποδοχὴ στὸ νέο τοῦτον ἐργάτη τῆς πέννας, πού, μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲ φαίνεται νὰ μὴ δειχτεῖ ἀντάξιος τῶν ἐλπίδων τῆς νεώτερης λογοτεχνίας μας. Γιατί, ἂν κρίνει κανεὶς ἀπὸ τὰ πρῶτα του αὐτὰ 8 διηγηματάκια, θὰ συμπεράνει ὅτι ἀπὸ τὸν κ. Τερζάκη δὲ λείπει οὔτε τὸ διαλεχτὸ θέμα οὔτε ἡ τέχνη οὔτε ἡ ψυχολογία οὔτε ἡ παραστατικότητα καὶ ἡ περιγραφή οὔτε ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις οὔτε ὁ φυσικὸς διάλογος.

Ὅλα αὐτὰ τὰ προσόντα, μετὰ μιὰ καλὴ καὶ ἀδιάκοπη μελέτη καὶ μετὰ μιὰ καλύτερη τακτοποίησιν τοῦ γλωσσικοῦ ὕλικου, γλήγορα θὰ κάνουν τὸ νέο διηγηματογράφου—ἔχομε πεποίθησιν—νὰ μπεῖ στερεὰ στὸ δρόμο, πρὸ ὁδοῦ γεῖ στῆς τέχνης τὰ ὄμορφα παλάτια.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Στὸ 8 τεῦχος στὴ σελίδα 231 στὸ κριτικὸ σημεῖωμα τοῦ κ. Σπεράντσα γιὰ τὴν ποιητικὴν συλλογὴν τοῦ κ. Γκόλφη στὸ στίχο 27 ἀντὶς πού τὸν κάνει κἀπὼς τρᾶχὺ νὰ διαβασθῆ πού ὁ σπᾶνιὰ τὸν κάνει κ.λ.π.

Στὸ 9 τεῦχος στὴ σελίδα 249 στὸ διήγημα τοῦ κ. Κουκούλα στὸν 3 στίχο ἀντὶς ὁρατὲς φυλλωσιές νὰ διαβασθῆ ἀραιῆς φυλλωσιές στὴ σελ. 252 στίχ. 23 ἀντὶς τόσο θερμὰ νὰ διαβασθῆ τόσο θερμῶ.

Στὴ σελ. 252 στίχ. 26 ἀντὶ ἡδονικὴ νὰ διαβασθῆ ἡδονικά.

Στὴ σελίδα 257 στὸ ποίημα τοῦ κ. Περγαλίτη ἀντὶ τὸ θαῦμα ἢ Λύρα σοῦ εἶχε δώσει νὰ διαβασθῆ τὸ θαῦμα ἢ Λύρα Σοῦ εἶχε Ἄνταποδώσει

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ :

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Μετάφρ. Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑ—Γ. ΣΤΑΜΠΟΛΗ

Μετὰ βάση τὰ ἔργα :

ΘΙΕΡΣΟΥ - ΜΑΘΙΕ-MINIE-ΓΚΑΓΙΕ

Τόμοι 2 σελ. 700. Ὁ κάθε τόμος δχ. 50

Γιὰ τοὺς ἐγγραφομένους καὶ προπληρώνοντας δρ. 40
ὁκάθε τόμος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

- ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Τεύχος Β'. "Εκδοση Ζηκάκη.
ΤΑΔΕ ΕΦΗ ΖΑΡΑΤΟΥΣΤΡΑΣ Φρ. Νίτσιε Μετάφρ.
Λ. Κουκούλα "Εκδοση Βασιλείου.
ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΣΤΡΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ. Ποιητική συλλογή Αθ. Κυριαζή "Εκδοση Ζηκάκη.
ΜΟΝΑΧΟΣ. Αύγ. Στρούντμπεργ. Μυθιστόρημα. Μεταφρ.
Ι. Χρυσάφη "Εκδοση "Ελευθερουδάκη.
ΑΧΙΛΕΥΣ. Ποιητικό έργο Λ. Ραζέλου "Εκδοση Ζηκάκη
Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ Γ. Γκείγερσταμ. Μεταφρ.
Ι. Χρυσάφη "Εκδοση "Ελευθερουδάκη
ΜΕΤΑ ΤΟ ΧΟΡΟ Λ. Τολστόη. Μετάφρ. διδος Κορ.
Μακορή "Εκδοση Γαννιάρη
ΒΙΤΤΟΡΙΑ ΑΚΟΡΑΜΠΟΝΙ Σταντάλ. Μετάφρ. Α. Καμπάνη "Εκδοση Γραμμάτων "Αλεξάντριαις
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ "Επικτήτου. Μεταφρ. Α. Καμπάνη "Εκδοση Γραμμάτων
ΧΙΚΑΓΙΑΤ Διηγήματα Κ. Τσαγκαράδα "Εκδοση Γραμμάτων
ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜ Χ. Νομικοῦ "Ιστορικές "Ομιλίες "Εκδοση Γραμμάτων.
ΜΑΥΡΑ ΡΟΔΑ Ποιητική συλλογή Π. Γνευτοῦ "Εκδοση Γραμμάτων
ΤΑΒΕΡΝΑ Αίμ. Ζολᾶ Τόμος Β' "Εκδοση Ζηκάκη.

ΕΝΩΣΗ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Με τὸν τίτλον αὐτὸν ἰδρύεται σὲ λίγο μεγάλη ὀργάνωση νέων διανοουμένων. Ἡ ὀργάνωση αὐτὴ πού θὰ εἶναι σοβαρὴ ἀντιπροσώπευση τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων καὶ θὰ χτυπήσει κάθε ἀριβιστικὴ καὶ μέτρια ἐκδήλωση θὰ περιλάβῃ ἀπὸ τὴ φάλαγγα τῶν νέων ἐκείνους πού ἔχουν δεκαετὴ περίπου φιλολογικὴ ἐργασία.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ Α. ΡΑΛΛΗΣ & ΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΕΚΔ. ΕΤΑΙΡ. "ΑΘΗΝΑ.,
ΟΔΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ - 6

ΧΡΟΝΟΣ Β΄.

ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1924 — ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1925

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ
Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ
ΣΠ. ΚΑΜΗΛΕΡΗΣ

ΔΡΧ. 40.